

UCHWAŁA NR XLV/384/22
RADY MIEJSKIEJ W MSZCZONOWIE

z dnia 30 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2021 poz. 1372 z późn.zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U z 2021 r. poz.2268 z późn.zm.), Rada Miejska w Mszczonowie uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Łukasz Koperski

Załącznik do uchwały Nr XLV/384/22
Rady Miejskiej w Mszczonowie
z dnia 30 marca 2022 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MSZCZONÓW

NA LATA 2022-2028

Opracowanie zrealizowane przez przedsiębiorstwo Izabela Wikar Consulting
na zlecenie Gminy Mszczonów – Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie

Spis treści

1. Podstawa prawna.....	4
2. Przebieg prac i źródła danych	7
3. Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Mszczonów	9
3.1 Lokalizacja	9
3.2 Demografia.....	9
3.3 Infrastruktura mieszkaniowa	15
3.4 Rynek pracy.....	19
3.5 Edukacja	27
3.6 Zdrowie	33
3.7 Bezpieczeństwo publiczne	34
3.8 Kultura, organizacja czasu wolnego i sport.....	35
3.9 Aktywność obywatelska i działalność organizacji pozarządowych.....	41
3.10 Problemy społeczne	44
3.11 Infrastruktura pomocy społecznej	49
3.12 Zasoby finansowe pomocy społecznej.....	58
3.13 Podsumowanie – analiza SWOT.....	58
4. Założenia strategiczne.....	65
4.1 Podstawy teoretyczne.....	65
4.2 Wizja i misja	66
4.3 Cele strategiczne i operacyjne	67
5. Realizacja Strategii	69
6. Wdrażanie, ocena efektywności, monitoring i ewaluacja	75
7. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu.....	78
8. Spis tabel	82

9. Spis wykresów	84
10. Spis rysunków	86

1. Podstawa prawna

Działalność pomocy społecznej reguluje szereg aktów prawnych. Najważniejszy z nich to Ustawa z dn. 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U.2020.1876 z późn. zm.). Określa ona zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Ustawa definiuje pomoc społeczną jako „instytucję polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”¹. Według zapisów ustawy pomoc społeczna ma wspierać osoby i rodziny w tym, by mogły one zaspokajać swoje niezbędne potrzeby i żyć w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ustawa o pomocy społecznej wymienia szereg powodów udzielania pomocy osobom i rodzinom w ramach pomocy społecznej, a te powody to: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm, narkomania, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, klęski żywiołowe lub ekologiczne.

Ustawa o pomocy społecznej jest aktem prawnym który poleca gminie opracowywanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W Rozdziale 2. Art. 16b. Ustawy wskazana jest niezbędna treść dla Strategii, na którą składają się:

- diagnoza sytuacji społecznej;
- prognoza zmian w zakresie objętym strategią;
- określenie:
 - celów strategicznych projektowanych zmian,

¹ Ustawa z dn. 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593).

- kierunków niezbędnych działań,
- sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
- wskaźników realizacji działań.

Na mocy wskazanego aktu prawnego opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Konkretne aspekty pomocy społecznej, w szczególności kryteria, progi czy warunki realizacji określonych zadań i świadczeń pomocy społecznej, regulowane są w szeregu rozporządzeń, wśród których wymienić można m.in.:

- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 r. w sprawie progu interwencji socjalnej (Dz. U. poz. 1762);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1358);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 listopada 2007 r. w sprawie systemów teleinformatycznych stosowanych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1609);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. z 2013 r. poz. 871);
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 418);
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz. U. poz. 896);
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r. poz. 1598 oraz z 2006 r. poz. 943);
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 278);

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. poz. 486);
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. poz. 543 i 1750)².

² Akty prawne. Obowiązujące prawo – pomoc społeczna; Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej; <https://www.gov.pl/web/rodzina/akty>; dostęp: 31.01.2022.

2. Przebieg prac i źródła danych

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 podzielono na dwa etapy – etap realizacji prac analityczno-diagnostycznych oraz etap opracowywania części strategicznej.

Prace analityczno-diagnostyczne koncentrowały się na opracowaniu diagnozy problemów społecznych i określeniu stanu pomocy społecznej w Gminie Mszczonów. W toku prac wykorzystano szereg różnego rodzaju danych statystycznych, unaoczniających kondycję Gminy. Statystyki zaprezentowano z jednej strony w ujęciu dynamicznym (zmiany, trendy i dynamika w ostatnich latach), z drugiej – w ujęciu porównawczym (na tle innych gmin powiatu żyrardowskiego o podobnej liczbie ludności – Wiskitki i Puszcza Mariańska, a także gmin miejsko-wiejskich o zbliżonej liczbie ludności z sąsiednich powiatów – Biała Rawska w powiecie rawskim w województwie łódzkim oraz Mogielnica i Warka w powiecie grójeckim w województwie mazowieckim, ogółu powiatu żyrardowskiego czy województwa mazowieckiego).

Źródła danych wykorzystane przy realizacji części analityczno-diagnostycznej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 to:

- statystyki publiczne dostarczające informacji na temat stanu różnorodnych aspektów życia społecznego w Gminie i jej okolicach, pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie i in.;
- statystyki dostarczone przez pracowników Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie, dotyczące pracy w obszarze pomocy społecznej – m.in. liczby świadczeń czy wysokości wydatków na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom w Gminie;
- wyniki badania ankietowego, realizowanego na potrzeby opracowania *Diagnozy obecnego stanu świadczenia usług społecznych dla Gminy Mszczonów*, przeprowadzanego w dniach 20.10-17.11.2021.

Wynikiem części analityczno-diagnostycznej była diagnoza problemów społecznych w Gminie Mszczonów, dla której syntetycznym podsumowaniem stała się analiza SWOT, porządkująca potencjał Gminy w aspekcie mocnych i słabych stron – sił i słabości Gminy Mszczonów w zakresie analizowanych sfer społecznych, a także wskazująca szanse i zagrożenia w jej

otoczeniu. Tę drugą część zrealizowano z wykorzystaniem założeń analizy PEST w podziale na zewnętrzne czynniki prawne, ekonomiczne, społeczne i technologiczne.

Diagnoza problemów społecznych stanowiła punkt wyjścia do opracowania **części strategicznej** niniejszego dokumentu. Ta realizowana była przy współpracy eksperta przedsiębiorstwa Izabela Wikar Consulting i przedstawicieli środowisk zaangażowanych w kształtowanie sytuacji społecznej w Gminie Mszczonów.

Podczas spotkania przedstawicieli tych środowisk podjęto się identyfikacji najważniejszych problemów społecznych w Gminie Mszczonów wynikających z przeprowadzonych analiz i nakreślenia sposobów radzenia sobie z nimi. Nakreślono siatkę celów strategicznych i operacyjnych, a w dalszej kolejności działań i zadań, mających przybliżyć Gminę Mszczonów do osiągnięcia pożądanego stanu kondycji Gminy w obszarze społecznym w 2028 roku, nakreślonego w opracowanej w trakcie wspólnych konsultacji wizji.

Dla każdego z opracowanych celów operacyjnych przygotowano zestaw odpowiednich działań, które wyznaczają możliwość realizacji postanowień Strategii, a także wskazano ich ramy finansowe. Zdefiniowano także mierniki realizacji celów, które mają posłużyć do weryfikacji stopnia zrealizowania Strategii w praktyce w przyszłości.

3. Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Mszczonów

Liczba ludności

3.1 Lokalizacja

Gmina Mszczonów to gmina miejsko-wiejska położona w powiecie żyrardowskim w województwie mazowieckim. Zajmuje **powierzchnię 152 km²**, z czego 9 km² przypada na miasto Mszczonów, a pozostałe 143 km² – na tereny wiejskie Gminy. Pod względem powierzchni stanowi 28,5% powiatu żyrardowskiego. Centrum Gminy – miasto Mszczonów leży 10 km na południe od Żyrardowa, a od innych większych miast dzieli je ok. 20 km od Grodziska Mazowieckiego, ok. 30 km od Grójca i ok. 30 km od Skierniewic. Gmina Mszczonów graniczy z gminami: Biała Rawska, Błędów, Kowiesy, Pniewy, Puszcza Mariańska, Radziejowice i Żabia Wola.

3.2 Demografia

Liczba ludności

W 2020 roku według danych Głównego Urzędu Statystycznego Gminę Mszczonów zamieszkiwało 11 440 mieszkańców, co stanowiło 15,2% populacji powiatu żyrardowskiego. 6 290 mieszkańców, a więc nieco ponad połowa (55,0%) przypadała na miasto Mszczonów, a pozostałe 5 150 – na tereny wiejskie Gminy, na które składają się 34 sołectwa³. Liczba ludności w Gminie ulega wahaniom, od 2018 roku przyjmując tendencję malejącą. W 2020 roku 52,4% mieszkańców stanowiły kobiety, 47,6% - mężczyźni.

³ Spis sołectw – kadencja 2018-2023, Gmina Mszczonów, <https://www.mszczonow.pl/231,solectwa>, dostęp 31.01.2022.

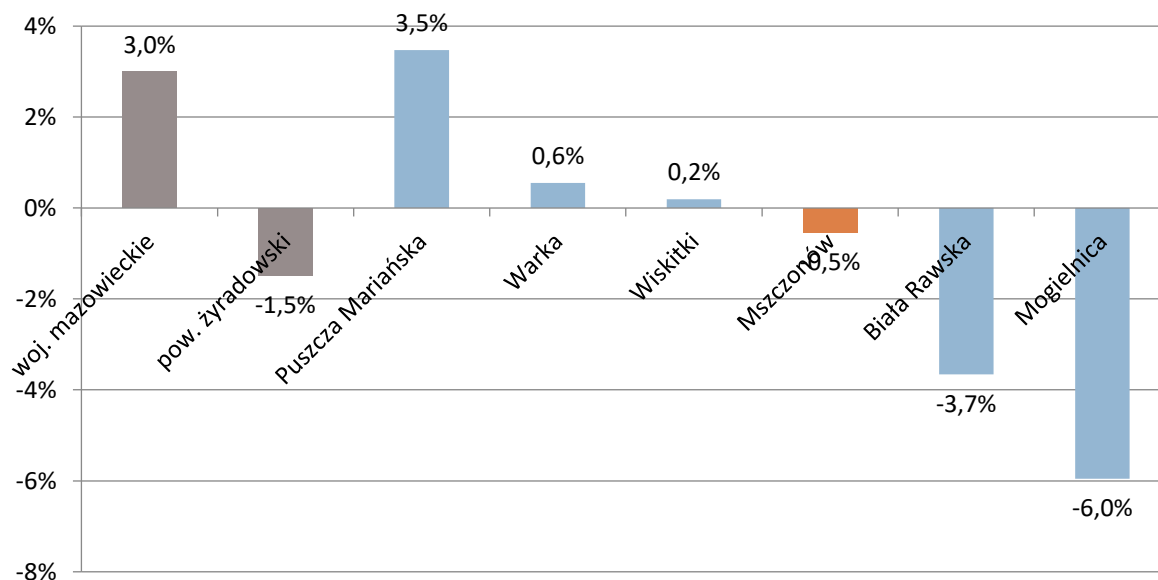
Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2010-2020 [os.]

Typ jednostki	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mszczonów	11 503	11 556	11 611	11 599	11 575	11 552	11 568	11 603	11 554	11 525	11 440
Mszczonów - miasto	6 367	6 394	6 432	6 460	6 445	6 419	6 428	6 433	6 386	6 343	6 290
Mszczonów – obszar wiejski	5 136	5 162	5 179	5 139	5 130	5 133	5 140	5 170	5 168	5 182	5 150
Puszcza Mariańska	8 382	8 416	8 469	8 456	8 484	8 545	8 601	8 630	8 630	8 661	8 673
Wiskitki	9 834	9 864	9 857	9 829	9 875	9 842	9 875	9 870	9 883	9 880	9 853
Biała Rawska	11 666	11 576	11 579	11 555	11 484	11 473	11 442	11 427	11 371	11 285	11 239
Mogielnica	9 122	9 057	9 008	8 954	8 852	8 861	8 773	8 802	8 744	8 682	8 579
Warka	19 062	19 082	19 133	19 188	19 199	19 207	19 239	19 269	19 259	19 226	19 167

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Można zauważyć, że spadek liczby ludności w Gminie Mszczonów (o 0,5% w 2020 roku w stosunku do 2010) jest niższy niż w ogóle powiatu żyrardowskiego, ale inne gminy grupy porównawczej z tego powiatu – Puszcza Mariańska i Wiskitki – cechują się wzrostem populacji (o odpowiednio o 3,5% i 0,2%).

Wykres 1 Zmiana liczby ludności w latach 2010-2020 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa [%]

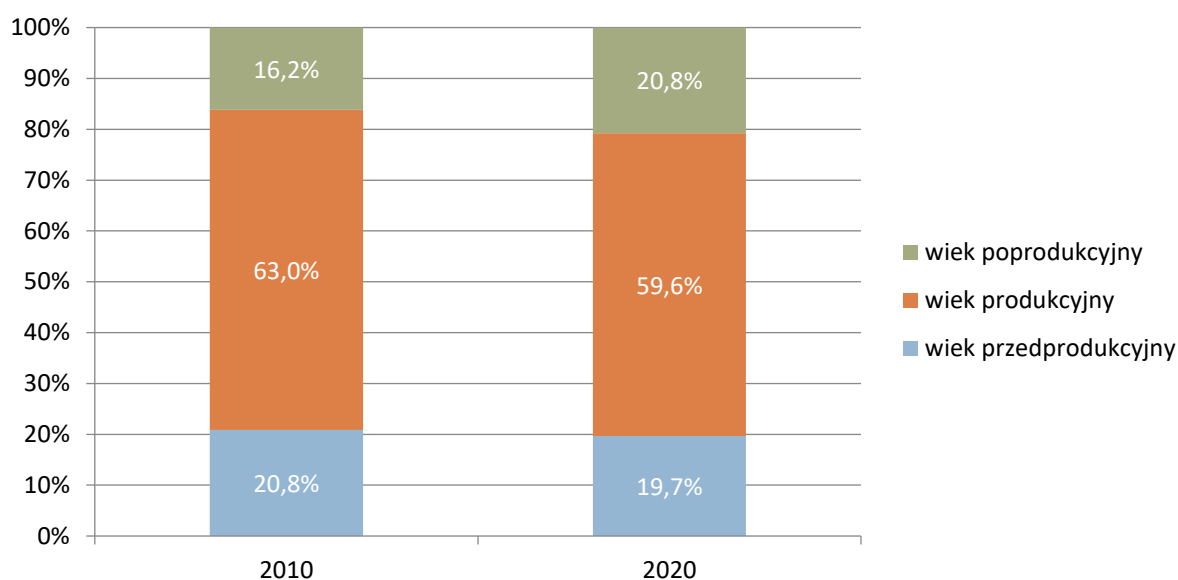

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Struktura ludności według wieku

W 2020 roku 59,6% mieszkańców Gminy Mszczonów było osobami w wieku produkcyjnym (dla mężczyzn to wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat). W 2010 roku ten odsetek wynosił 63,0%. W ostatnich latach wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze – z 16,2% w 2010 roku do 20,8% w 2020 roku, a spadł – osób w wieku przedprodukcyjnym – z 20,8% do 19,7%. Można zaobserwować zatem w Gminie Mszczonów trend starzenia się społeczeństwa – to jedna z kluczowych tendencji, które będą determinować kształt polityki społecznej w najbliższych latach w polskich gminach i wymagać będzie stworzenia odpowiednich warunków i narzędzi wsparcia dla zwiększającej się populacji osób w podeszłym wieku.

Wykres 2 Struktura ludności Gminy Mszczonów w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w 2010 i 2020 roku [%]

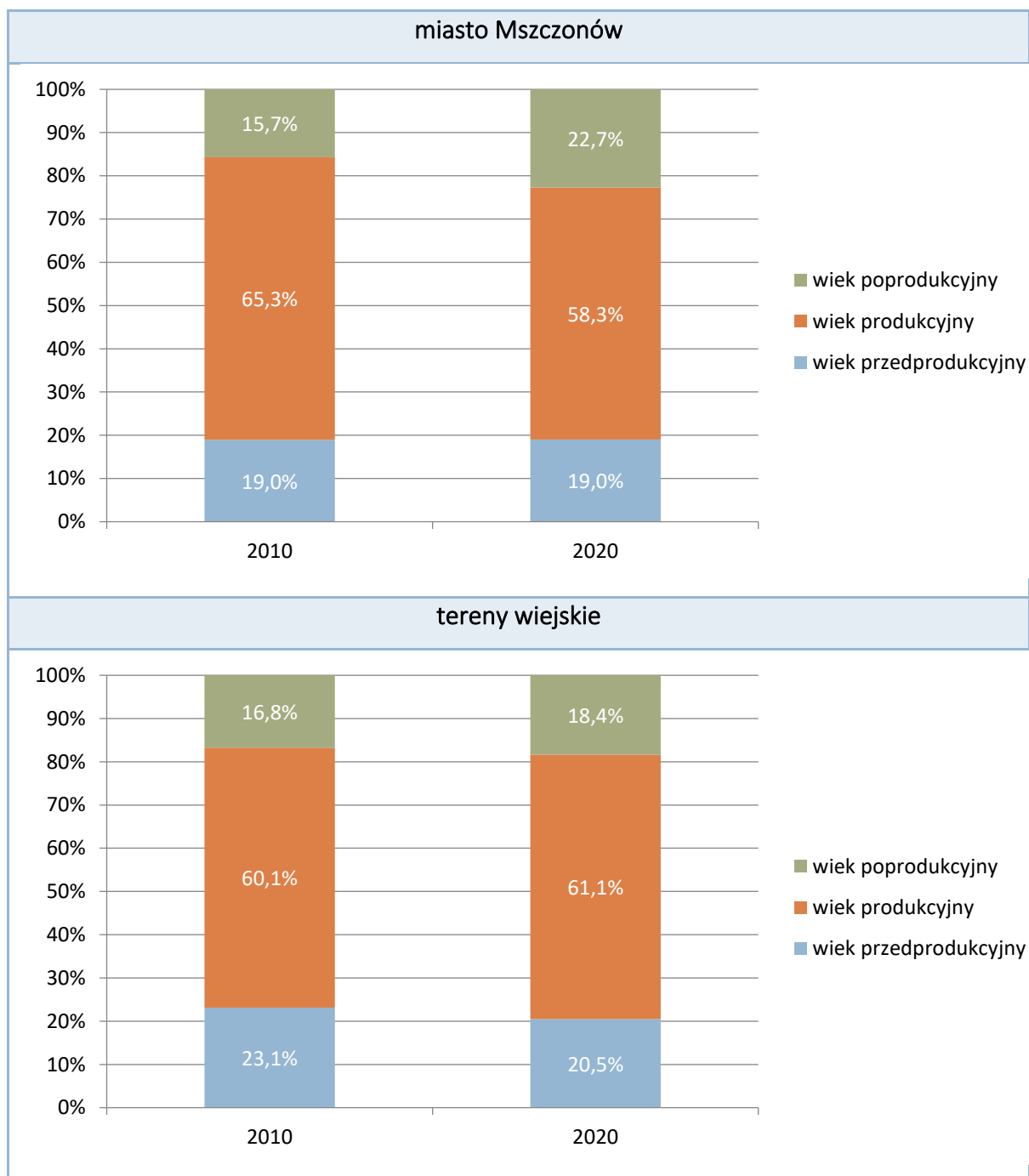
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Populacja Gminy Mszczonów jest statystycznie nieco „młodsza” od całego powiatu żyrardowskiego, gdzie udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest mniejszy (19,2%), a w wieku poprodukcyjnym – większy (22,7%). Spośród gmin porównywanych w Gminą Mszczonów korzystniejszą strukturę wiekową ma jedynie Gmina Wiskitki z udziałem osób w wieku poprodukcyjnym na poziomie 19,8%.

Badając sytuację w mieście Mszczonów i na terenach wiejskich Gminy można zauważyć znaczne różnice. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze w przypadku miasta

wynosi 22,7%, w przypadku terenów wiejskich – 18,4% w 2020 roku. Na terenach wiejskich jest także większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w strukturze – 20,5% wobec 19,0% w mieście. Niemniej jednak zarówno w Mszczonowie, jak i na terenach wiejskich Gminy widoczne są zmiany struktury ludności w kierunku wzrostu obciążenia demograficznego.

Wykres 3 Struktura ludności miasta i terenów wiejskich Gminy Mszczonów w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w 2010 i 2020 roku [%]

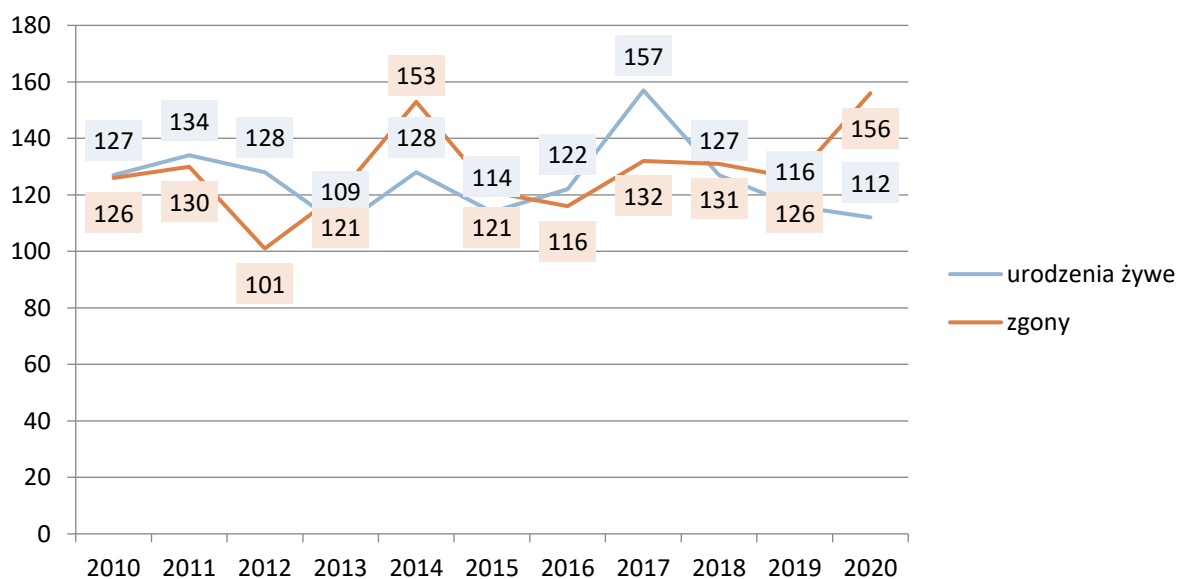

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Ruch naturalny i migracje

Liczba urodzeń żywych i liczba zgonów w Gminie Mszczonów w latach 2010-2020 ulegała ciągłym wahaniom. Rokrocznie rodziło się w tym okresie średnio 125 dzieci, a umierało przeciętnie 128 osób. Przyrost naturalny przyjmował na zmianę wartości ujemne i dodatnie.

Wykres 4 Urodzenia żywe i zgony w Gminie Mszczonów w latach 2010-2020 [os.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na tle porównywanych gmin Gmina Mszczonów ze średniej z przyrostów naturalnych na 1 000 ludności z lat 2010-2020 na poziomie -0,3% osiąga jeden z korzystniejszych wyników. Spośród analizowanych gmin jedynie Gmina Warka cechuje się dodatnią średnią wartością tego wskaźnika. W pozostałych gminach, jak i w ogóle powiatu żyrardowskiego wynik w zakresie wartości przyrostu naturalnego jest gorszy. Można zatem wskazać, że sytuacja w Gminie Mszczonów w aspekcie przyrostu naturalnego jest relatywnie korzystna, co wynikać może ze stosunkowo „młodej” struktury wiekowej w porównaniu z innymi jednostkami.

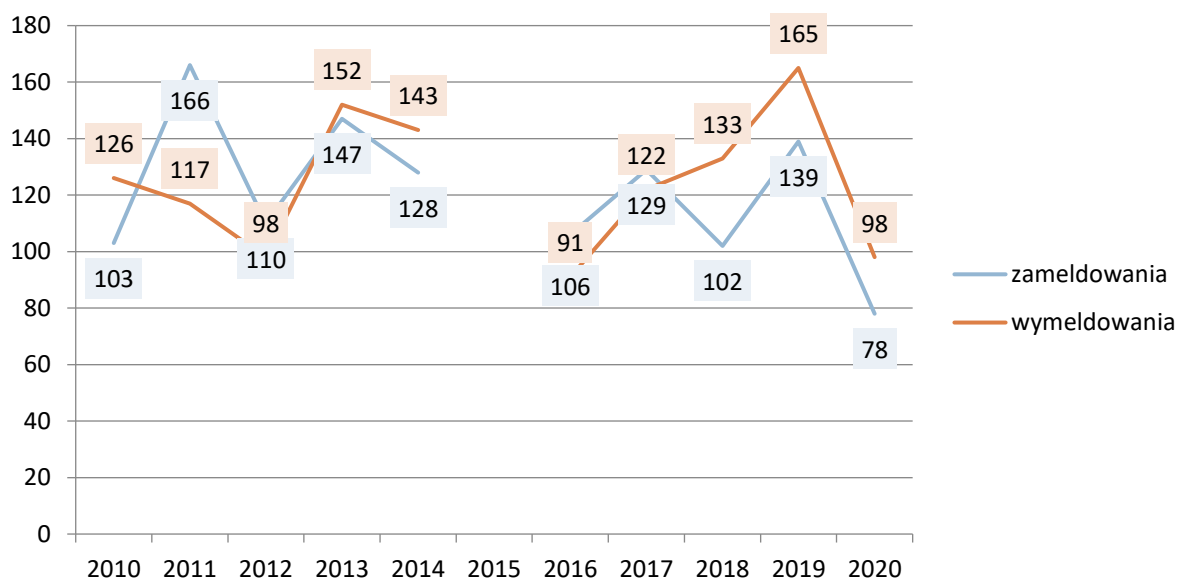
Tabela 2 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2010-2020 [%]

Typ jednostki	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	średnia 2010-2020
woj. mazowieckie	1,4	0,8	0,5	0,2	0,7	0,5	0,9	0,9	0,3	0,4	-2,0	0,4
pow. żyrardowski	0,0	-0,9	-0,3	-1,3	-0,9	-0,8	-0,9	-1,6	-2,6	-2,3	-5,4	-1,5
Mszczonów	0,1	0,3	2,3	-1,0	-2,2	-0,6	0,5	2,2	-0,3	-0,9	-3,8	-0,3
Puszcza Mariańska	-3,8	-1,8	-1,2	-2,0	-1,3	-1,3	-2,0	-0,8	-4,3	-3,0	-3,7	-2,3
Wisłitki	0,2	-2,4	0,4	-2,4	-0,5	-0,9	-0,9	0,1	-2,4	-2,7	-7,0	-1,7
Biała Rawska	-0,7	-2,4	-1,7	-2,0	-1,7	-4,2	-1,8	-0,7	-1,2	-1,5	-2,8	-1,9
Mogielnica	-3,9	-5,1	-5,9	-4,6	-5,4	0,7	-6,5	-0,9	-1,5	-5,1	-11,7	-4,5
Warka	1,4	1,4	0,3	1,7	0,0	-1,2	1,2	-0,7	0,0	0,5	-2,7	0,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Statystyczne co roku w Gminie Mszczonów zameldowuje się 121 osób, wymeldowuje się z niej z kolei 125 osób. Wartości salda migracji na przestrzeni lat 2010-2020 przyjmowała na zmianę wartości ujemne i dodatnie. Ostatnie lata – od 2018 roku – cechują się przewagą wymeldowań nad zameldowaniami.

Wykres 5 Zameldowania i wymeldowania w Gminie Mszczonów w latach 2010-2020 [os.]

*brak danych dla 2015 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Średnia z sald migracji na 1 000 ludności Gminy Mszczonów z lat 2010-2020 wynosi -0,3%. Gmina uplanowała się zatem wśród gmin grupy porównawczej, które charakteryzują się ujemnym przeciętnym saldem migracji obok gmin Biała Rawska i Mogielnica. Można zauważyć, że gminy powiatu żyrardowskiego, znajdujące się w grupie porównawczej – Puszcza Mariańska i Wiskitki – cechują się relatywnie wysokimi dodatnimi saldami migracji. Są zatem dla Gminy Mszczonów znaczną konkurencją jako potencjalnie atrakcyjne miejsca do zamieszkania.

Tabela 3 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych, powiatu i województwa w latach 2010-2020 [%o]

Typ jednostki	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	średnia 2010-2020
woj. mazowieckie	2,5	2,7	2,5	2,5	2,5	-	2,4	2,5	3,1	3,3	2,3	2,6
pow. żyrardowski	2,9	2,0	0,8	-0,7	0,3	-	-0,2	1,0	0,1	0,8	0,6	0,8
Mszczonów	-2,0	4,3	1,0	-0,4	-1,3	-	1,3	0,6	-2,7	-2,3	-1,7	-0,3
Puszcza Mariańska	5,0	5,9	6,1	5,5	5,2	-	5,3	6,9	4,2	8,0	4,5	5,6
Wiskitki	8,4	5,5	3,7	-1,2	0,4	-	2,3	-0,2	2,5	4,5	1,5	2,7
Biała Rawska	-5,4	-5,3	-1,1	-2,3	-3,1	-	-1,7	-2,3	-2,1	-6,4	-2,5	-3,2
Mogielnica	-0,1	-2,1	-0,8	-2,7	-1,9	-	-2,2	-0,2	-3,3	-0,3	-1,4	-1,5
Warka	0,9	-0,4	0,6	1,3	1,6	-	0,5	1,2	-0,4	-1,0	-0,3	0,4

*brak danych dla 2015 roku

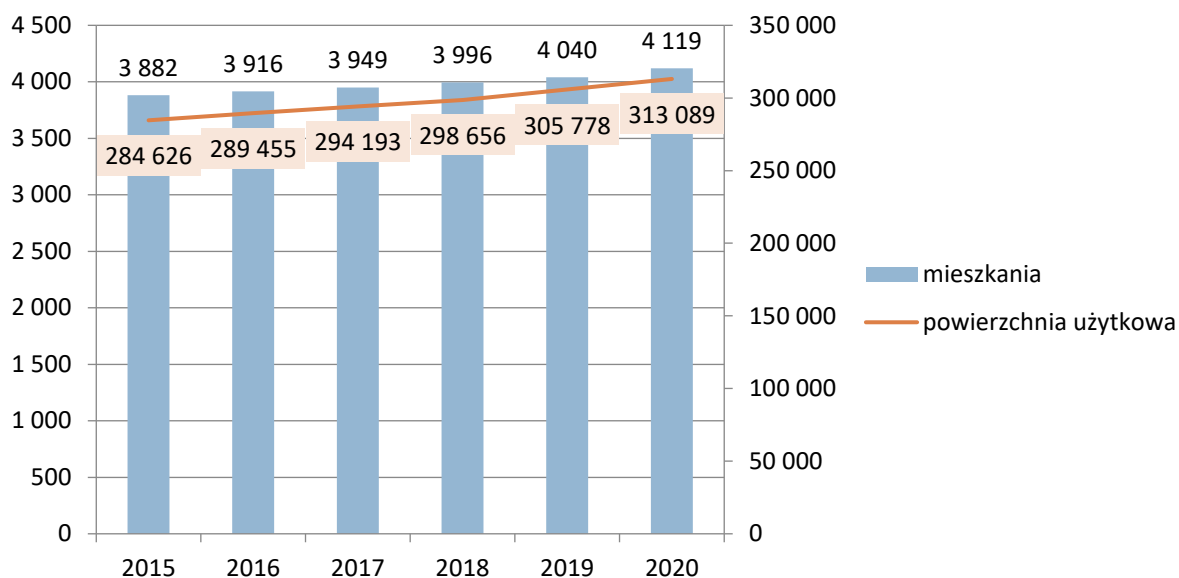
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.3 Infrastruktura mieszkaniowa

Zasoby mieszkaniowe

Według danych GUS w Gminie Mszczonów w 2020 roku było 4,1 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 313 tys. m². Od 2015 roku liczba mieszkań wzrosła o 6,1%, a ich powierzchnia użytkowa – o 10,0%. Oznacza to, że nowych mieszkań przybywało i były one statystycznie większe.

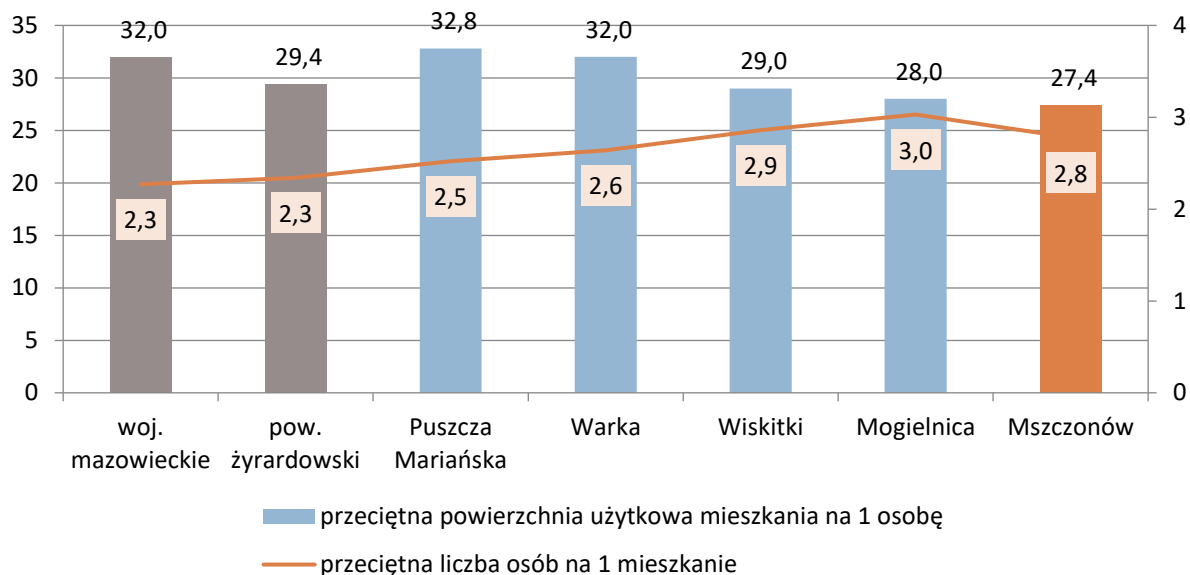
Wykres 6 Liczba mieszkań [szt.] i powierzchnia użytkowa mieszkań [m²] w Gminie Mszczonów w latach 2015-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w Gminie Mszczonów w 2020 roku wynosiła 27,4 m², a zatem mniej niż wynik powiatu żyrardowskiego (29,4 m²) i wszystkich gmin grupy porównawczej. Liczba osób w przeliczeniu na mieszkanie – 2,8 - także należała do jednej z mniej korzystnych na tle zestawienia. Może to pośrednio wskazywać na pewne niedostatki w zasobie mieszkaniowym Gminy Mszczonów.

Wykres 7 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m²] i przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie [os.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Uzupełnieniem prywatnych zasobów mieszkaniowych, przede wszystkim dla osób o trudnej sytuacji i borykających się różnego rodzaju problemami, jest komunalny zasób mieszkaniowy. Według informacji z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego Gmina Mszczonów dysponowała w 2018 roku 43 mieszkaniami gminnymi (23 na terenie miasta Mszczonów i 20 na terenach wiejskich Gminy) o łącznej powierzchni 1 105 m². To mniej niż w 2015 roku, gdy było to 52 mieszkania. Gmina Mszczonów nie posiada lokali socjalnych.

Tabela 4 Mieszkania gminne w Gminie Mszczonów w 2018 roku

Mieszkania gminne	Liczba	43
	Powierzchnia użytkowa mieszkań	1 105 m ²
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	25,7 m ²

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Infrastruktura

Odnosząc się do dostępu do infrastruktury sieciowej, nakreślającej w pewnym zakresie jakość zasobu mieszkaniowego Gminy Mszczonów, można stwierdzić, że najpowszechniejszy jest dostęp do wodociągu – korzysta z niego 88,8% mieszkańców, nadal jednak mniej niż w ogóle województwa mazowieckiego (90,7%) i powiatu żyrardowskiego (91,8%). Dostęp do pozostałych sieci jest na niższym poziomie – 53,2% w przypadku kanalizacji i 46,0% w przypadku gazu. Znaczne są jednak różnice w tym zakresie między miastem a terenami wiejskimi Gminy, gdzie dostęp do kanalizacji i gazu ma odpowiednio jedynie 10,3% i 2,1% mieszkańców.

Tabela 5 Odsetek korzystających z wodociągu, kanalizacji i gazu w Gminie Mszczonów na tle województwa i powiatu w latach 2015-2020 [%]

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana [p.p.]
wodociąg							
woj. mazowieckie	89,6%	89,9%	90,3%	90,3%	90,5%	90,7%	+1,1 p.p.
pow. żyrardowski	91,1%	91,3%	91,4%	91,5%	91,7%	91,8%	+0,7 p.p.
gm. Mszczonów	87,6%	87,8%	88,1%	88,4%	88,6%	88,8%	+1,2 p.p.
gm. Mszczonów - miasto	87,8%	87,9%	88,2%	88,5%	88,7%	88,9%	+1,1 p.p.
gm. Mszczonów – tereny wiejskie	87,4%	87,6%	87,9%	88,2%	88,5%	88,8%	+1,4 p.p.
kanalizacja							
woj. mazowieckie	67,5%	68,1%	68,9%	69,4%	69,8%	70,2%	+2,7 p.p.
pow. żyrardowski	59,2%	60,0%	60,5%	61,0%	61,2%	61,4%	+2,2 p.p.
gm. Mszczonów	52,9%	53,0%	53,1%	53,1%	53,1%	53,2%	+0,3 p.p.
gm. Mszczonów - miasto	0,877	87,8%	88,1%	88,2%	88,3%	88,3%	+0,6 p.p.
gm. Mszczonów	0,093	9,4%	9,6%	9,7%	10,0%	10,3%	+1,0 p.p.

– tereny wiejskie							
Gaz							
woj. mazowieckie	53,5%	53,3%	53,0%	52,9%	53,4%	55,0%	+1,5 p.p.
pow. żyrardowski	44,8%	44,9%	44,9%	45,2%	44,9%	44,9%	+0,1 p.p.
gm. Mszczonów	46,4%	46,1%	46,0%	46,0%	45,6%	46,0%	-0,4 p.p.
gm. Mszczonów - miasto	82,8%	82,3%	82,1%	82,3%	81,8%	81,9%	-0,9 p.p.
gm. Mszczonów – tereny wiejskie	0,8%	0,8%	1,0%	1,2%	1,2%	2,1%	+1,3 p.p.

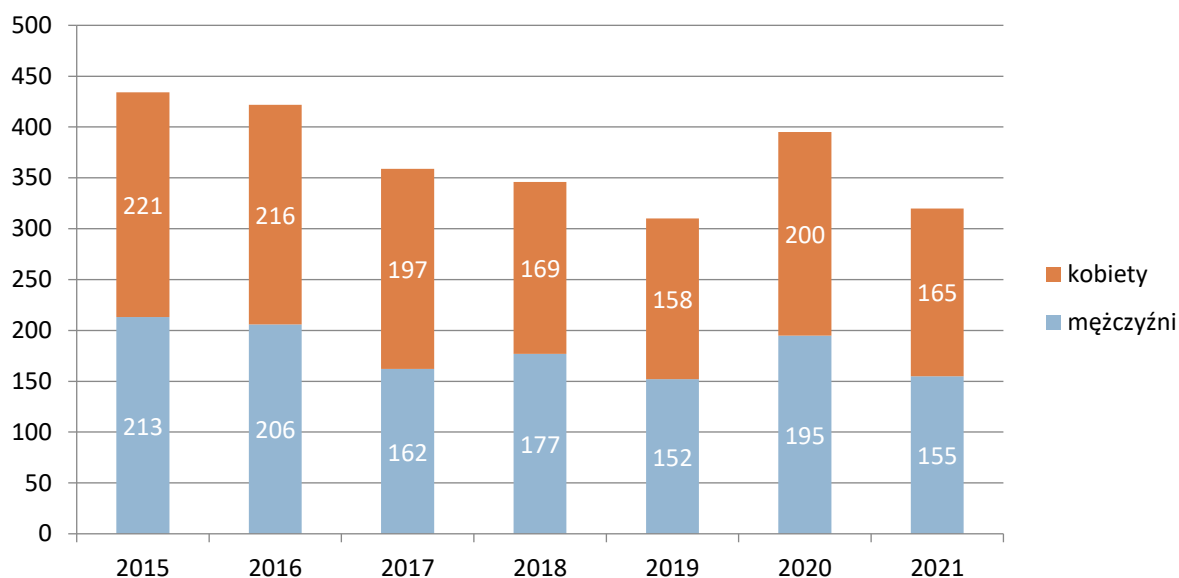
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.4 Rynek pracy

Bezrobotni i pracujący

Na koniec 2021 roku w Powiatowy Urzędzie Pracy w Żyrardowie zarejestrowanych było 320 osób z Gminy Mszczonów. To o 26,3% mniej niż w 2015 roku i o 19,0% mniej niż rok wcześniej. Można zauważyć skokowy wzrost liczby bezrobotnych w 2020 roku. Przyczyną tego faktu była rozpoczęta w 2020 roku pandemia koronawirusa, która przyniosła ograniczenia dla działalności wielu branż i niepewność co do warunków rynkowych, co nie sprzyjało tworzeniu się dobrej sytuacji na rynku pracy. Pozytywnym jest fakt, że w 2021 roku liczba bezrobotnych była jedynie o 10 osób wyższa niż w 2019 roku. Kobiety od 2018 roku stanowią więcej niż połowę (51,6% w 2021 roku) bezrobotnych zarejestrowanych Gminy Mszczonów.

Wykres 8 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z Gminy Mszczonów w latach 2015-2021 [os.]

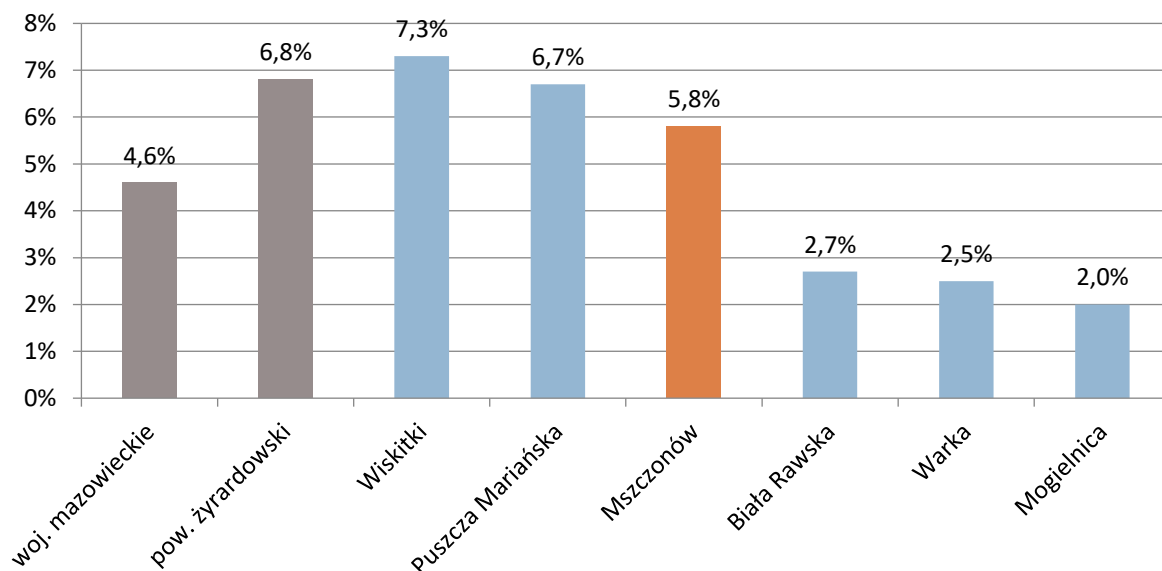

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowy Urząd Pracy w Żyrardowie.

Jak podaje Powiatowy Urząd Pracy w Żyrardowie, na koniec 2021 roku 26,3% bezrobotnych Gminy Mszczonów to osoby młode, do 30. roku życia, 17,5% to z kolei osoby po 50. roku życia, a aż 66,6% jest bezrobotnych długotrwale. Dla porównania na koniec 2015 osoby do 30. roku życia stanowiły 32,7% wszystkich bezrobotnych, po 50. roku życia – 23,3%, a bezrobotni długotrwale – 56,5%. Można wskazać zatem, że zwiększyła się skala bezrobocia długotrwałego w Gminie.

Ostatnie dane dla udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla porównywanych gmin dostępne są dla 2020 roku, a więc roku, który w znaczącym stopniu naznaczyła pandemia koronawirusa. W tym czasie wartość tego wskaźnika dla Gminy Mszczonów wyniosła 5,8% i była jedną z wyższych na tle gmin porównywanych, ale niższą niż wynik dla całego powiatu żyrardowskiego i gmin z tego powiatu, wchodzących w skład grupy porównawczej. Dla ogółu miasta Mszczonów ten wskaźnik w 2020 roku wyniósł 5,1%, a dla terenów wiejskich – 6,6%.

Wykres 9 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Gmina Mszczonów cechuje się bardzo wysoką wartością wskaźnika liczby pracujących na 1 000 osób w wieku produkcyjnym – 698 osób. Dla porównania w województwie to 535 osób, a w powiecie żyrardowskim – 339 osób pracujących na 1 000 osób w wieku produkcyjnym. Pozostałe gminy grupy porównawczej notują jeszcze niższe wartości omawianego wskaźnika. Warto jednak wskazać różnice między miastem a terenami wiejskimi gminy w tym zakresie. W mieście Mszczonów na 1 000 osób w wieku produkcyjnym przypada 1 002 pracujących, a na terenach wiejskich Gminy – 345. Uwidacznia się duża rola miasta jako ośrodka działalności gospodarczej w Gminie Mszczonów. Warto zauważyć jednak, że niższy wynik terenów wiejskich Gminy Mszczonów jest nadal wyższy niż średnia powiatowa.

Tabela 6 Pracujący na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mszczonów na tle porównywanym gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020 [os.]

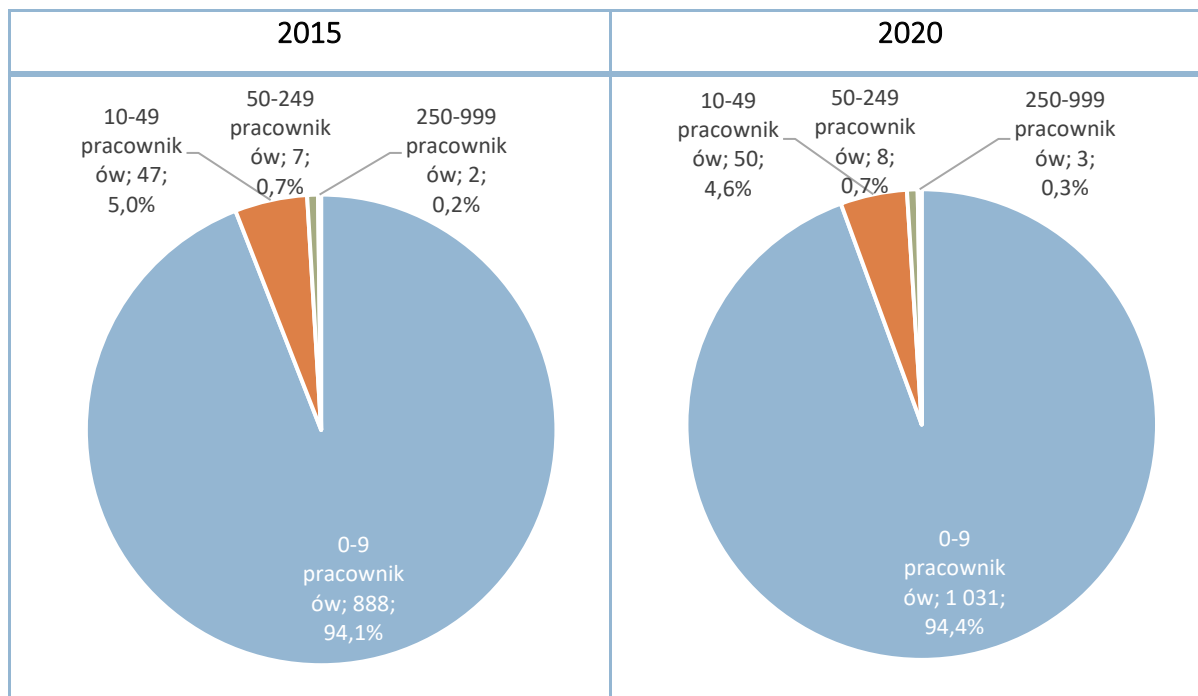
Typ jednostki	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana 2015-2020
woj. mazowieckie	460	486	507	520	536	535	+16,3%
pow. żyrardowski	291	295	303	305	320	339	+16,3%
Mszczonów	641	656	668	659	648	698	+8,9%
Puszcza Mariańska	114	116	101	94	85	96	-16,3%
Wiskitki	95	94	86	100	184	176	+84,9%
Biała Rawska	160	188	168	143	149	160	-0,2%
Mogielnica	182	199	217	231	244	243	+33,5%
Warka	213	218	235	241	242	253	+19,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przedsiębiorczość

W Gminie Mszczonów na koniec 2020 roku zarejestrowanych było 1 031 przedsiębiorstw. W strukturze podmiotów Gminy Mszczonów dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – w 2020 roku stanowiły 94,4% wszystkich firm i ich liczba rosła w tempie 3,0% średniorocznie (CAGR) w latach 2015-2020. Poza nimi w Gminie w 2020 roku działało 50 firm zatrudniających 10-49 pracowników, 8 firm zatrudniających 50-249 pracowników i 3 firmy zatrudniające 250-999 pracowników. Korzystnym aspektem dla lokalnego rynku pracy jest wzrost liczby dużych przedsiębiorstw, który odnotowano od 2015 roku.

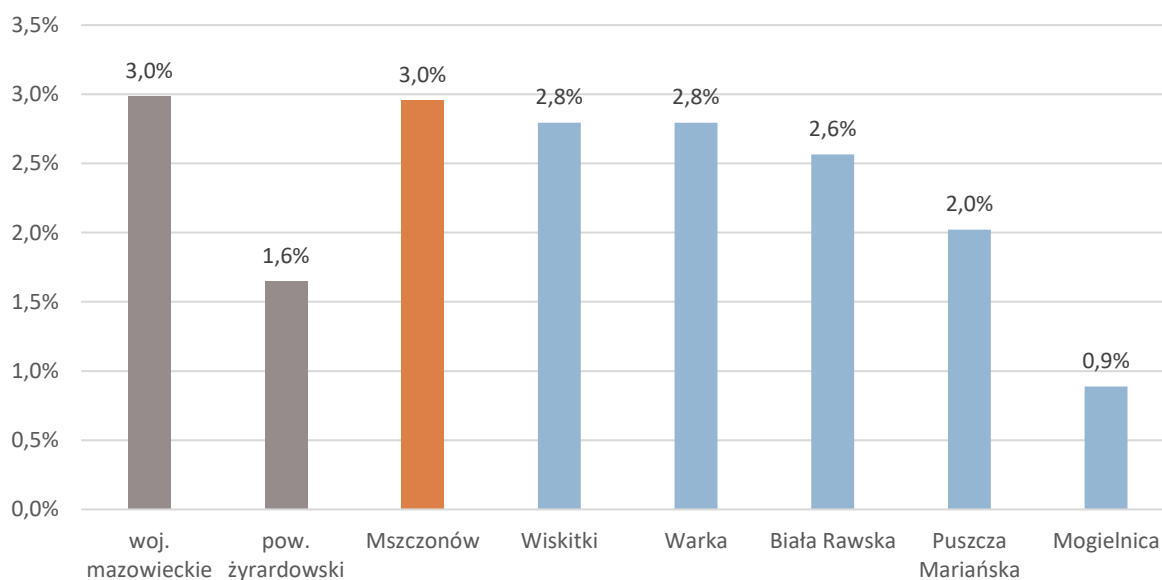
Wykres 10 Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Mszczonów według liczby zatrudnionych w 2015 i 2020 roku [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba przedsiębiorstw w Gminie Mszczonów rocznie rosła, w średnim tempie (CAGR) na poziomie 3,0% rocznie, co jest wynikiem zbliżonym do średniej wojewódzkiej i znacząco wyższym od średniej powiatowej (1,6%). Wynik Gminy Mszczonów jest najwyższy na tle analizowanych gmin grupy porównawczej, co oznacza, że liczba firm w Gminie Mszczonów rośnie dynamiczniej niż w innych jednostkach.

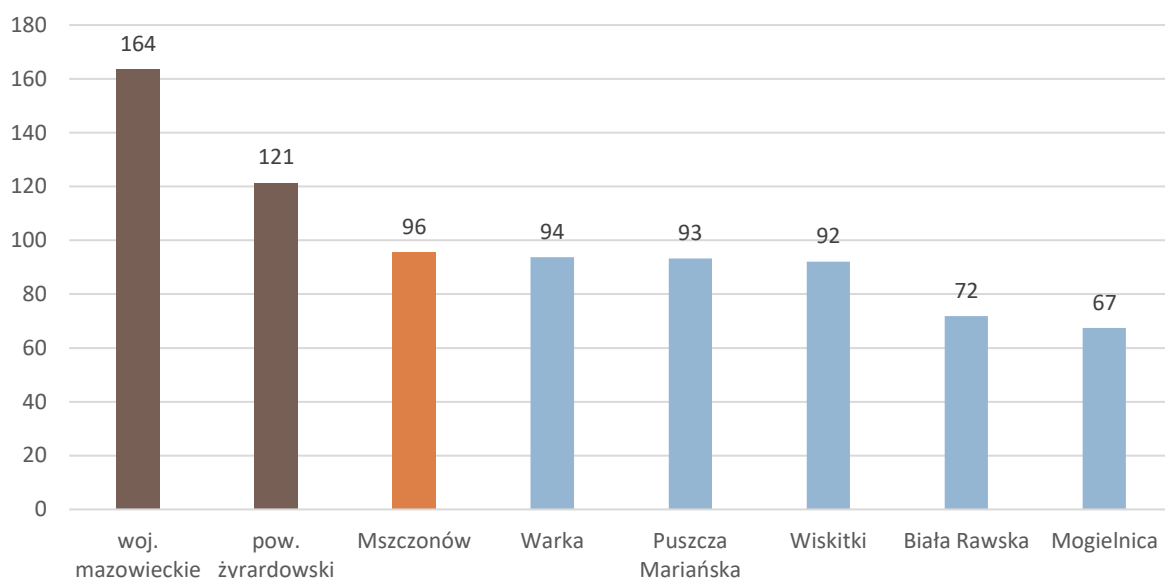
Wykres 11 Średnioroczna zmiana liczby podmiotów gospodarczych (CAGR) w latach 2015-2020 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa [%]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Wysoki przyrost nowych podmiotów gospodarczych w Gminie Mszczonów przekłada się na relatywnie dużą liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – w 2020 roku wynosiła ona 96. Na tle wysoko rozwiniętego gospodarczo województwa mazowieckiego czy powiatu żyrardowskiego nie jest to wysoki wynik, ale jest on najwyższy na tle całej grupy porównawczej. Wysoki poziom przedsiębiorczości jest zatem atutem Gminy Mszczonów, co sprzyja kształtowaniu się korzystnej sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W Gminie Mszczonów niemal co 3. przedsiębiorstwo zajmuje się handlem hurtowym i detalicznym lub naprawą pojazdów (31,3%). Drugie miejsce w strukturze podmiotów gospodarczych zajmuje przetwórstwo przemysłowe (11,4% wszystkich podmiotów), a trzecie – przedsiębiorstwa przypisane do sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa (9,5%). Obrazuje to w pewien sposób strukturę lokalnej gospodarki.

Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie Mszczonów według sekcji PKD w 2020 roku

Sekcja	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów	Odsetek wszystkich podmiotów
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	13	1,2%
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	5	0,5%
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	125	11,4%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0,1%
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4	0,4%

Sekcja F	Budownictwo	96	8,8%
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	342	31,3%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	104	9,5%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	30	2,7%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	30	2,7%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16	1,5%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	21	1,9%
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	89	8,2%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	26	2,4%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	1,0%
Sekcja P	Edukacja	39	3,6%
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	39	3,6%
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	16	1,5%
Sekcje S i T	Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	84	7,7%

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Rozwój gospodarczy Gminy Mszczonów dynamizuje tzw. dzielnicę przemysłową. Lokują się w niej inwestorzy, korzystający m.in. z dobrej lokalizacji Gminy w obrębie aglomeracji warszawsko-łódzkiej i bliskości trasy Warszawa-Katowice. Są wśród nich także firmy zagraniczne. Obecnie Mszczonów przeistacza się w prężnie działający ośrodek logistyczno-przemysłowy z obecnością dużych firm zagranicznych właśnie w dzielnicy przemysłowej.

W obszarze wspierania zatrudnienia i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców Gminy Mszczonów wspiera ponadto Gminne Centrum Informacji. Do jego zadań należy bowiem m.in. prowadzenie konsultacji z dziedziny programów unijnych, w tym prowadzenia działalności gospodarczej i z zakresu rynku pracy, a także udostępnianie sal komputerowych i szkoleniowych. GCI prowadzi także działalność szkoleniową z zakresu np. obsługi komputera,

języka angielskiego, obsługi wózków widłowych itd. W zakresie rynku pracy GCI specjalizuje się w pośrednictwie pracy (przyjmowanie ofert pracy od pracodawców, przekazywanie aplikacji personalnych), wsparciu w przygotowywaniu aplikacji personalnych czy analizach struktury bezrobotnych. Poza główną siedzibą w Mszczonowie, GCI ma także oddział w Osuchowie⁴.

3.5 Edukacja

Żłobki i przedszkola

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Mszczonów w zakresie opieki dla dzieci do lat 3 działał w 2020 roku tylko 1 żłobek, który rozpoczął działalność w tym roku, a ponadto 1 klub dziecięcy. Konkretniej, kluby dziecięce i żłobki funkcjonujące w Gminie Mszczonów to:

- Klub Malucha Dorota Wisławska – Smerfolandia w Mszczonowie;
- Klub Malucha Monika Posmyk – Bajkowa Kraina w Mszczonowie⁵.

W 2020 roku liczba miejsc żłobkach i klubach dziecięcych w Gminie Mszczonów według danych GUS wynosiła 41 i były one w znakomitej większości wykorzystane. Warto zauważyć, że w gminach grupy porównawczej pierwsze żłobki powstały po 2015 roku (Gminy Wiskitki, Biała Rawska, Warka) lub nie powstały jeszcze wcale (Puszcza Mariańska, Mogielnica). Gmina Mszczonów ma tutaj dużą przewagę.

⁴ Gminne Centrum Informacji, <https://www.gci.mszczonow.pl/>, dostęp: 31.01.2022.

⁵ Rejestr żłobków i klubów dziecięcych prowadzony przez burmistrza Mszczonowa

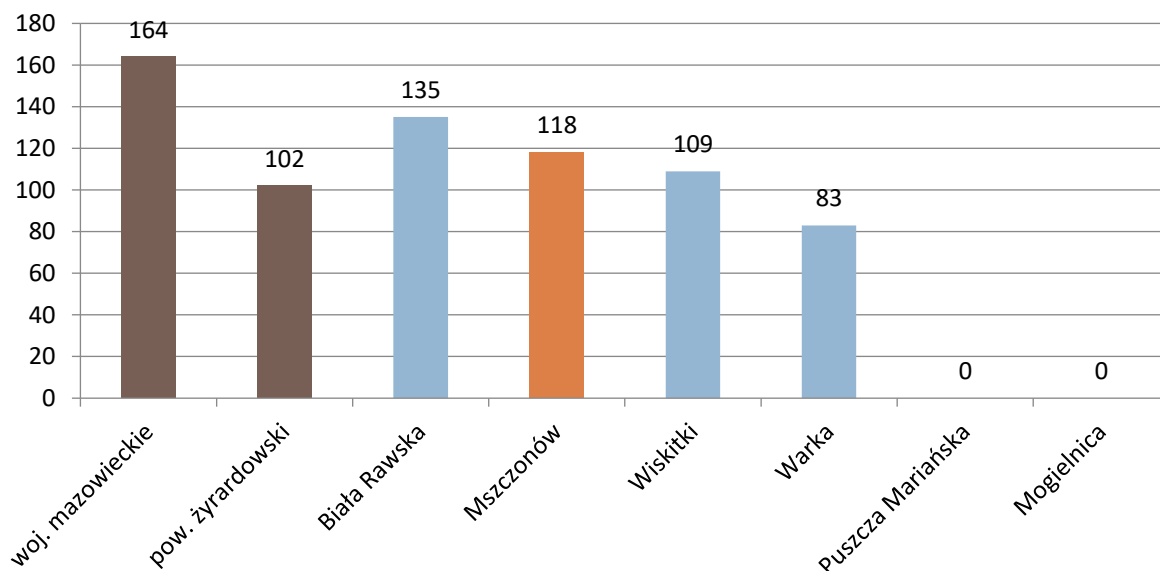
Tabela 8 Liczba dzieci przebywające na koniec roku [os.] i miejsc w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych [szt.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2015-2020

Typ jednostki	Liczba dzieci przebywających na koniec roku			Liczba miejsc			Stosunek liczby dzieci do liczby miejsc 2020
	2015	2020	Zmiana 2015-2020	2015	2020	Zmiana 2015-2020	
Mszczonów	17	37	+117,6%	16	41	+156,3%	90,2%
Puszcza Mariańska	0	0	0,0%	0	0	0,0%	0,0%
Wiskitki	0	30	-	0	30	-	100,0%
Biała Rawska	0	46	0	0	46	0	100,0%
Mogielnica	0	0	0,0%	0,	0	0,0%	0,0%
Warka	0	42	-	0	54	-	77,8%

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

O dostępności miejsc w placówkach opieki nad dziećmi do lat 3 informuje wskaźnik liczby miejsc w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci do lat 3. Ten dla Gminy Mszczonów jest na relatywnie wysokim poziomie – 118 miejsc na 1 000 dzieci. To drugi najwyższy wynik na tle grupy porównawczej, wyższy od rezultatu dla całego powiatu żyrardowskiego (102 miejsca na 1 000 dzieci). Można wskazać, że dostępność żłobków jest atutem Gminy Mszczonów. Jednocześnie jednak warto zaznaczyć, że żłobki na terenie Gminy znajdują się jedynie w mieście Mszczonów – nie ma ich na terenach wiejskich jednostki. Według danych z *Oceny zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów za rok 2020*, w Gminie Mszczonów w 2020 roku brakowało 10 miejsc dla dzieci w żłobkach.

Wykres 13 Miejsca w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci do lat 3 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Mszczonów w 2020 roku funkcjonowało 11 przedszkoli, z czego 3 w Mszczonowie, a 8 na terenach wiejskich Gminy, oferujących w 2018 roku 559 miejsc. Uczęszczają do nich łącznie 560 dzieci – 416 w Mszczonowie i 144 na terenach wiejskich, zatem miejskie placówki przedszkolne są statystycznie znacznie większe, biorąc pod uwagę liczbę uczęszczających dzieci. Liczba dzieci, które uczęszczają do mszczonowskich przedszkoli rośnie niemal z roku na rok.

Przedszkola na terenie Gminy Mszczonów to:

- przedszkola publiczne:
 - Miejskie Przedszkole Publiczne;
 - oddziały przedszkolne we Wręczy, Bobrowcach, Piekarach, Osuchowie i Lutkówe;
 - Publiczne Przedszkole „Bajkowa Kraina”;
 - punkty przedszkolne: Muminkowo, Kubuś Puchatek, Bajka;
- przedszkola niepubliczne:

- Przedszkole niepubliczne Smerfolandia⁶.

Liczba dostępnych miejsc w przedszkolach w Gminie Mszczonów była nieznacznie większa niż liczba uczęszczających dzieci w 2018 roku, co oznacza dobre wykorzystanie, ale nie przepełnienie przedszkoli w Gminie, które można obserwować w innych jednostkach grupy porównawczej.

Tabela 9 Liczba dzieci [os.] i miejsc w przedszkolach [szt.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2015-2020

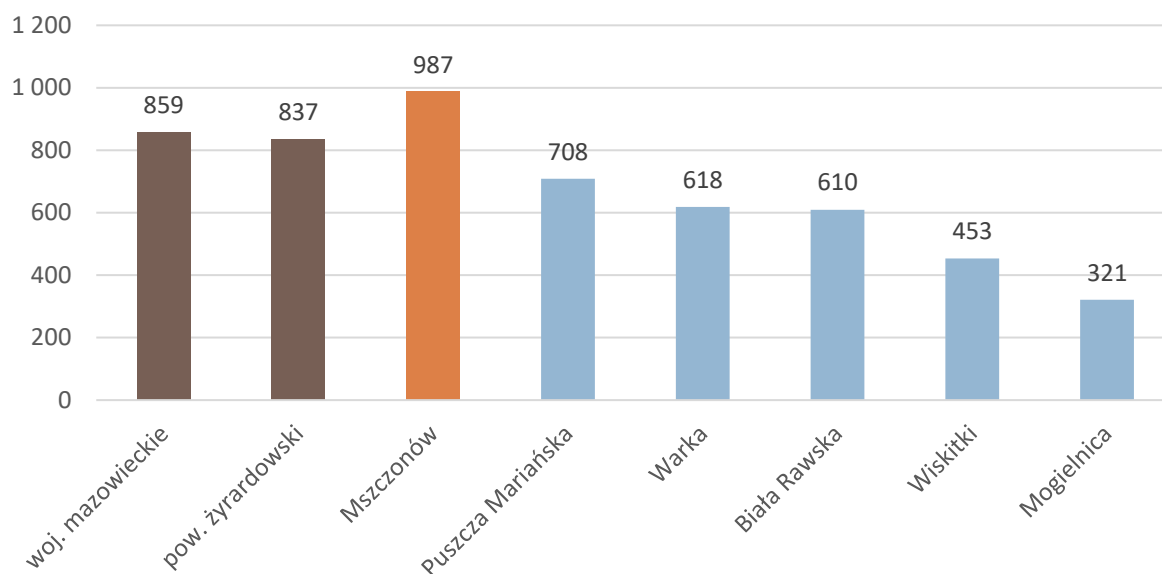
Typ jednostki	Liczba dzieci			Liczba miejsc			Stosunek liczby dzieci do liczby miejsc 2018
	2015	2020	Zmiana 2015-2020	2015	2018	Zmiana 2015-2018	
Mszczonów	461	560	+21,5%	387	559	+44,4%	99,6%
Puszcza Mariańska	253	243	-4,0%	257	255	-0,8%	107,5%
Wiskitki	242	320	+32,2%	132	175	+32,6%	165,7%
Biała Rawska	277	378	+36,5%	187	264	+41,2%	138,3%
Mogielnica	211	299	+41,7%	106	114	+7,5%	272,8%
Warka	675	826	+22,4%	439	525	+19,6%	155,4%

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Gmina Mszczonów cechuje się wysoką wartością wskaźnika opisującego dostępność miejsc w przedszkolach – liczby miejsc w przedszkolach na 1 000 dzieci w wieku 3-6 lat. W 2018 roku ten wskaźnik wyniósł 987 miejsc na 1 000 dzieci i był najwyższy na tle całej grupy porównawczej, wyniku dla powiatu żyrardowskiego i województwa mazowieckiego. Obok relatywnie dobrej dostępności żłobków można zatem dodać bardzo dobrą dostępność przedszkoli w Gminie.

⁶ Raport o stanie Gminy Mszczonów za 2020 rok

Wykres 14 Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2018 roku [szt.]

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Szkolnictwo podstawowe

Na terenie Gminy Mszczonów funkcjonuje 6 szkół podstawowych, z czego 5 na terenach wiejskich Gminy. Te szkoły podstawowe to:

- Szkoła Podstawowa w Mszczonowie;
- Szkoła Podstawowa w Lutkówce;
- Szkoła Podstawowa w Piekarach;
- Szkoła Podstawowa w Bobrowcach;
- Szkoła Podstawowa we Wręczy;
- Szkoła Podstawowa w Osuchowie.

W szkołach podstawowych w Gminie Mszczonów w 2020 roku według GUS uczyło się 1 130 dzieci – to o 13,6% mniej niż w 2015 roku (suma uczniów szkół podstawowych i istniejących w tym czasie gimnazjów). Gmina Mszczonów wpisuje się zatem w tendencję obserwowaną w innych jednostkach grupy porównawczej, choć spadki w liczbie uczniów w Gminie Mszczonów nie należą do najwyższych. Niemniej jednak wymagają dostosowania gminnego systemu edukacji do tych zmian.

Tabela 10 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020 [os.]

Typ jednostki	2015	2020	Zmiana 2015-2020
woj. mazowieckie	523 771	476 173	-9,1%
pow. żyrardowski	7 421	6 508	-12,3%
Mszczonów	1 308	1 130	-13,6%
Puszcza Mariańska	796	678	-14,8%
Wiskitki	878	676	-23,0%
Biała Rawska	1 081	861	-20,4%
Mogielnica	724	569	-21,4%
Warka	1 942	1 738	-10,5%

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Na temat jakości edukacji w Gminie Mszczonów powiedzieć mogą wyniki ogólnopolskiego egzaminu - prowadzonego od 2019 roku egzaminu ósmoklasisty na koniec szkoły podstawowej. Wyniki uczniów w Gminie Mszczonów ulegały wahaniom – w 2019 roku były zbliżone do średniej powiatowej (przy większym odchyleniu na minus w egzaminie z języka angielskiego), w 2020 roku – znacznie od niej niższe, a w 2021 roku – przewyższające tę średnią, oscylując wokół średniej wojewódzkiej (ponownie z niższymi wynikami dla egzaminu z języka angielskiego). Trudno zatem jednoznacznie określić, jak plasuje się Gmina Mszczonów w tym aspekcie.

Tabela 11 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Mszczonów na tle powiatu i województwa w latach 2019-2021 roku [%]

Egzamin	Rok	woj. mazowieckie	pow. żyrardowski	gm. Mszczonów
j. polski	2019	67%	64%	65%
	2020	62%	57%	53%
	2021	64%	59%	64%
matematyka	2019	50%	44%	42%
	2020	51%	44%	39%
	2021	52%	45%	51%
j. angielski	2019	65%	58%	55%
	2020	59%	51%	43%
	2021	71%	64%	63%

Źródło: mapa.wyniki.edu.pl.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

Na terenie Gminy Mszczonów funkcjonują 3 szkoły ponadpodstawowe, do których w 2019 roku uczęszczało 477 uczniów – zgodnie z danymi GUS. Te szkoły ponadpodstawowe to szkoły publiczne: Zespół Szkół w Mszczonowie i Liceum Ogólnokształcące w Mszczonowie. Ofertę edukacyjną publiczną na poziomie ponadpodstawowym uzupełnia Liceum Ogólnokształcące Niepubliczne dla Dorosłych Nr 1 w Mszczonowie. Można wskazać, że szkoły ponadgimnazjalne na terenie Gminy Mszczonów są alternatywą dla młodzieży w Gminie, która nie ma możliwości realizacji edukacji poza jej granicami, a chce uzyskać przygotowanie do egzaminu maturalnego.

3.6 Zdrowie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Mszczonów działa 5 przychodni, z czego 4 znajdują się w mieście Mszczonów. System ochrony zdrowia wspierają dodatkowo – według danych GUS - 4 apteki, wszystkie zlokalizowane w Mszczonowie. Wśród przychodni, jak i placówek zapewniających wsparcie w zakresie rehabilitacji, działających na terenie Gminy Mszczonów wymienić można:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mszczonowie „Przychodnia Medycyny Rodzinnej” w Mszczonowie;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Osuchowie „Medycyna Rodzinna”
- Punkt Rehabilitacyjny w Osuchowie
- Punkt Rehabilitacyjny w Mszczonowie
- Rehabilitację Zdrowiej w Mszczonowie
- Centrum medyczne „BIMED” w Mszczonowie
- Fizjo-Ratunek w Mszczonowie⁷.

Dostęp ludności do przychodni jest statystycznie słabszy niż średnio w powiecie żyrardowskim ogółem – na 10 tys. ludności przypada w Gminie Mszczonów średnio 4 przychodnie, w powiecie – 5, w województwie – 6. Liczba ludności w przeliczeniu na 1 aptekę jest mniejsza

⁷ Przychodnie lekarskie/Punkty rehabilitacji, <https://www.mszczonow.pl/306,przychodnie-lekarskie-punkty-rehabilitacji>, dostęp: 31.01.2022.

niż w powiecie i województwie – 2 860 wobec odpowiednio 3 899 i 3 314, co jest z kolei rezultatem korzystniejszym. Gmina Mszczonów pod względem statystycznej dostępności placówek ochrony zdrowia wypada relatywnie dobrze na tle gmin porównywanych.

Tabela 12 Przychodnie na 10 tys. ludności [szt.] i ludność na aptekę ogólnodostępną [os.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020

Typ jednostki	przychodnie na 10 tys. ludności		ludność na aptekę ogólnodostępną	
	2015	2020	2015	2020
woj. mazowieckie	5	6	3 078	3 314
pow. żyrardowski	5	5	3 046	2 899
Mszczonów	7	4	2 888	2 860
Puszcza Mariańska	4	5	8 545	8 673
Wiskitki	4	4	4 921	4 927
Biała Rawska	3	3	5 737	2 810
Mogielnica	2	3	2 954	2 145
Warka	4	4	3 201	2 738

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

3.7 Bezpieczeństwo publiczne

W zakresie bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Mszczonów działa Komisariat Policji w Mszczonowie, obejmujący swoim działaniem teren miasta i gminy Mszczonów. To jednostka podległa Komendzie Powiatowej Policji w Żyrardowie. Dla miasta Mszczonów pracuje dzielnicowy, którego aktualnym planem priorytetowym jest rejon ulicy Tarczyńskiej i Maklakiewicza w Mszczonowie w związku z utrudnianiem ruchu pieszych przez nieprawidłowo parkujące i zatrzymujące się pojazdy osobowe oraz ciężarowe. Tereny wiejskie Gminy objęte są wsparciem dzielnicowej, której planem działań priorytetowych na pierwszą połowę 2022 jest miejscowość Wręcza ul. Szkolna, gdzie istnieje problem z niestosowaniem się przez pieszych do obowiązku używania elementów odblaskowych oraz naruszania przez pieszych idących po jezdni obowiązku poruszania się po lewej stronie drogi⁸.

Ochronę przeciwpożarową najbliższych mieszkańców Gminy sprawują z kolei Ochotnicze Straże Pożarne - Mszczonowie, Bobrowcach, Grabcach, Piekarach, Osuchowie, Wręczy i Zbiroży.

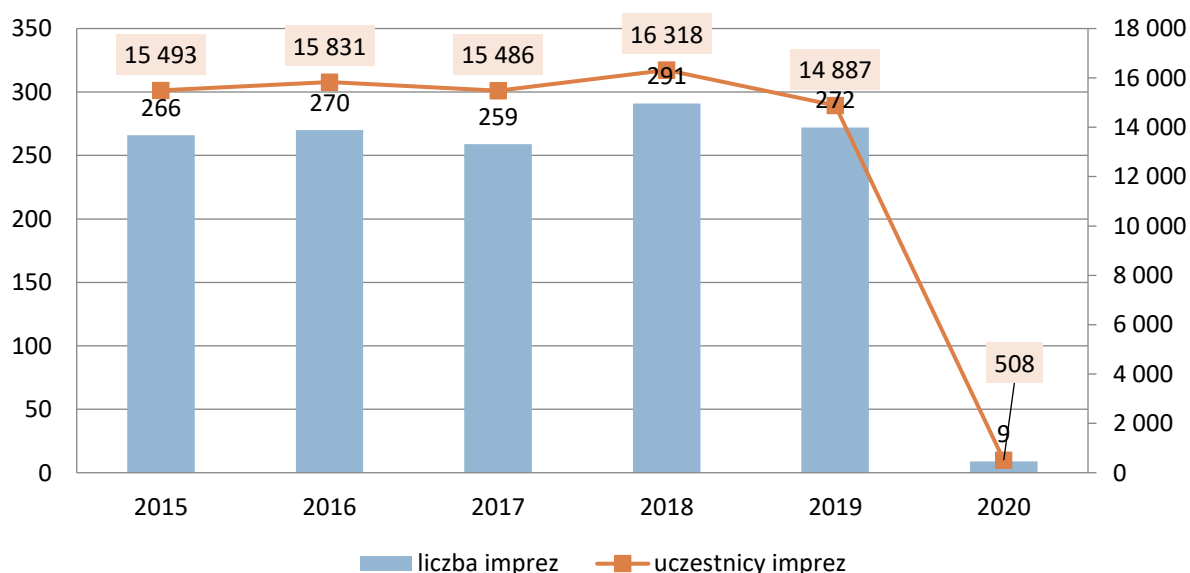
⁸ Komenda Powiatowa Policji w Żyrardowie, <https://mazowiecka.policja.gov.pl/wzy/>, dostęp: 31.01.2022.

3.8 Kultura, organizacja czasu wolnego i sport

Głównym podmiotem zajmującym się pobudzaniem aktywności kulturalnej w Gminie Mszczonów jest Mszczonowski Ośrodek Kultury. To samorządowa instytucja kultury, prowadząca działalność polegającą na tworzeniu i upowszechnianiu kultury.

Według danych GUS w Gminie Mszczonów w 2020 zorganizowano tylko 9 imprez przez jednostki odpowiedzialne za kulturę – to kolejny rezultat pandemii koronawirusa, która poprzez ograniczenia w poruszaniu się, lockdown i obostrzenia dla działalności instytucji kultury spowodowała zastój w tym aspekcie życia społecznego. W latach 2015-2019 organizowano rocznie średnio 272 imprezy kulturalne, które zbierały średnio 15,6 tys. uczestników. Wydarzenia kulturalne, które są na stałe w kalendarzu Gminy Mszczonów to m.in. Wieczory Kolęd, Gminne Przeglądy Przedstawień Jasełkowych, Spotkania Artystyczne Szkół, Jarmark Mszczonowski, a także wernisaże i wystawy prac artystów plastyków z zakresu malarstwa, rzeźby, grafiki, tkanin, fotografii, wieczory biesiadne i taneczne czy koncerty młodzieżowe⁹.

Wykres 15 Liczba imprez [szt.] i uczestników imprez [os.] organizowanych przez gminne jednostki kultury w Gminie Mszczonów w latach 2015-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

⁹ Mszczonowski Ośrodek Kultury, <https://mok.mszczonow.pl/>, dostęp: 31.01.2022.

W relacji z innymi porównywanymi gminami aktywność kulturalna w Gminie Mszczonów (bazując na danych GUS) jest na relatywnie wysokim poziomie ze średnią 1 132,1 uczestników imprez na 1 000 mieszkańców z lat 2015-2020. W pozostałych gminach porównywanych wartość omawianego wskaźnika jest zwykle niższa (wyjątkiem jest Gmina Warka (1 454,7 uczestników imprez na 1 000 mieszkańców – średnia z lat 2015-2020), podobnie jak w powiecie czy w województwie. Aktywność kulturalna może stanowić ważny atut Gminy Mszczonów, zwłaszcza na tle innych gmin powiatu żyrardowskiego.

Tabela 13 Uczestnicy imprez na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020

Typ jednostki	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Średnia 2015-2020
woj. mazowieckie	645,3	693,3	674,1	909,7	665,5	518,0	684,3
pow. żyrardowski	217,7	378,9	796,6	805,1	647,0	7,7	475,5
Mszczonów	1 341,2	1 368,5	1 334,7	1 412,3	1 291,7	44,4	1 132,1
Puszcza Mariańska	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wiskitki	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Biała Rawska	575,3	585,6	708,8	712,3	500,7	47,2	521,6
Mogielnica	673,7	1 498,9	1 213,4	1 286,6	1 002,3	70,1	957,5
Warka	1 178,0	2 245,4	1 900,5	1 616,9	1 689,4	98,2	1 454,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Warto dodatkowo zaznaczyć, że dane na temat aktywności kulturalnej pochodzące z GUS mogą nie uwzględniać całości życia kulturalnego w Gminie wobec niedoskonałości sprawozdawczości. Zarysowują one jednak pewne trendy i tendencje oraz umożliwiają porównanie ze sobą jednostek samorządu terytorialnego wobec braku innego, wiarygodnego i jednolitego dla nich wszystkich gmin źródła danych.

W Gminie Mszczonów – jak wskazuje GUS – w 2020 roku działało 10 grup artystycznych ze 105 członkami oraz 9 kół, klubów i sekcji z 176 członkami. Rok wcześniej było to 14 grup artystycznych z 592 członkami oraz 12 kół, klubów i sekcji z 774 członkami. Wśród 10 grup artystycznych działających w 2020 roku GUS wskazuje, że 4 z nich było grupami muzyczno-

instrumentalnymi, 4 – taneczne, a 2 - wokalne i chóry. Koła i sekcje działające z kolei w 2020 roku to 4 koła taneczne, 2 plastyczne/techniczne, 2 muzyczne i 1 Uniwersytet Trzeciego Wieku. GUS wskazuje, że w Gminie Mszczonów w ramach instytucji kultury działa także 1 pracownia filmowa, 1 pracownia plastyczna, 1 pracownia muzyczna i 1 pracownia taneczna.

Wychodząc poza statystykę publiczną w zakresie działalności sekcji kulturalnych w Gminie Mszczonów, można wymienić następujące sekcje prowadzone przez MOK:

- sekcje wokalne: Voive, Studio Piosenki, Słoneczko (sekcja dla dorosłych);
- sekcje muzyczne nauki gdy na gitarze i na trąbce;
- sekcja tańca jazzowego;
- sekcja teatralna Grupa Josefa (sekcja dla dorosłych);
- sekcje plastyczne – dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych;
- sekcja recytatorska i terapia zajęciowa;
- Akademia Malucha (zajęcia ruchowe, taneczne, wokalne dla dzieci przedszkolnych);
- sekcja gier wirtualnych;
- sekcja fitness aero step
- pilates;
- zajęcia gimnastyki zdrowotnej i senior fit dance;
- sekcja filmowa „Klub Miłośników Filmu”;
- próby zespołów¹⁰.

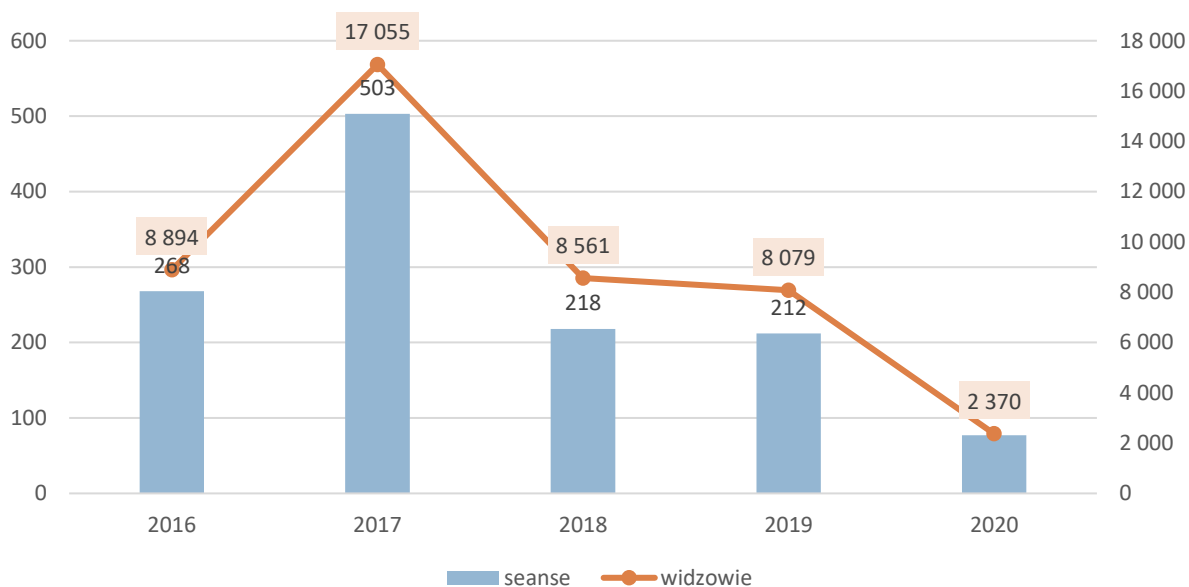
Wyjątkową inicjatywą w Gminie Mszczonów jest Mszczonowski Uniwersytet Trzeciego Wieku, który jest sekcją edukacyjno-integracyjną dla seniorów, działającą w Mszczonowskim Ośrodku Kultury. MUTW zakłada uczestnictwo osób starszych w różnorodnych formach aktywności takich, jak cykle wykładów i prelekcji medycznych, spotkań literackich, teatralnych, zajęciach sportowo-leczniczych, itp. Konkretniej, wśród form nauki na MUTW można wymienić: wykłady, lektorat językowy, zajęcia z promocji zdrowia i zdrowego trybu życia, zajęcia

¹⁰ Mszczonowski Ośrodek Kultury, <https://mok.mszczonow.pl/>, dostęp: 31.01.2022.

informatyczne, plastyczne, pilates, gimnastyki geriatrycznej, aerobiku wodnego, zajęcia taneczne czy amatorski teatr¹¹.

W Gminie Mszczonów działa ponadto jedno kino na 146 miejsc, wyświetlające rocznie ponad 200 seansów i goszczące ponad 8 tys. widzów (z wyjątkiem 2020 roku – spadek liczby seansów i widzów z powodu pandemii).

Wykres 16 Liczba seansów i widzów kina w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Dane GUS wskazują, że na terenie Gminy Mszczonów funkcjonują dwie biblioteki – jedna w mieście Mszczonów i jedna na terenach wiejskich. Łącznie liczą one 1 376 czytelników (dane za 2020 rok). Biblioteki rokrocznie (z wyjątkiem 2020 roku, kiedy pracę bibliotek utrudniła pandemia) dokonują ponad 27 tys. wypożyczeń księgozbioru. Wskazane przez GUS biblioteki na terenie Gminy Mszczonów to Miejska Biblioteka Publiczna w Mszczonowie oraz jej filia w Osuchowie.

¹¹ Mszczonowski Uniwersytet Trzeciego Wieku, <https://mok.mszczonow.pl/163,o-mutw>, dostęp: 31.01.2022.

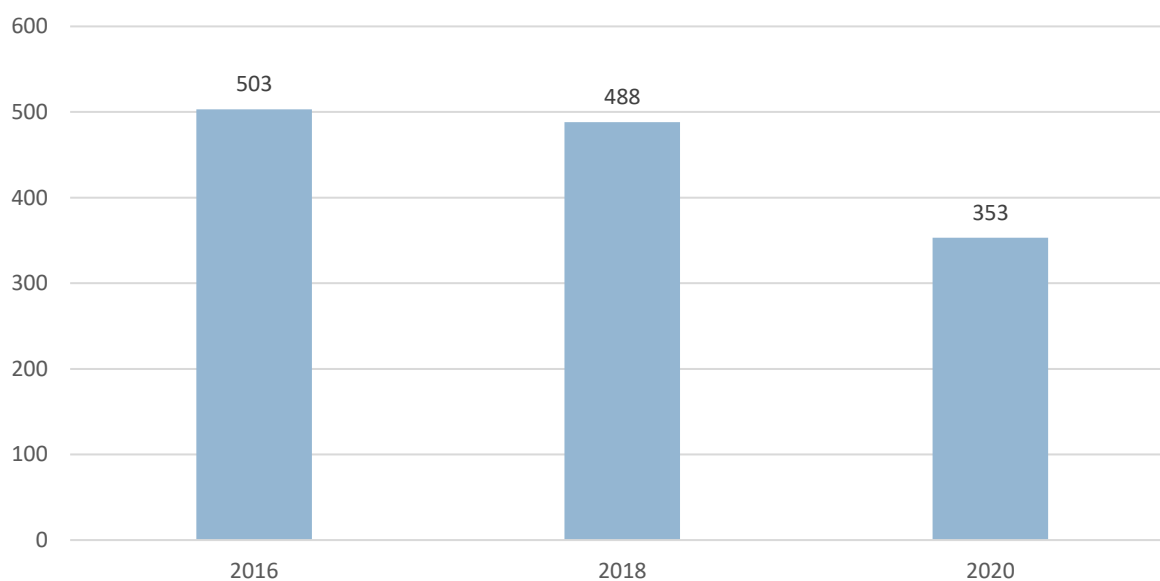
Tabela 14 Dane statystyczne na temat bibliotek w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba czytelników w ciągu roku					
Gmina Mszczonów	2 108	1 572	1 615	1 740	1 376
Gmina Mszczonów - miasto	1 998	1 380	1 396	1 509	1 173
Gmina Mszczonów – tereny wiejskie	110	192	219	231	203
Liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz					
Gmina Mszczonów	25 212	26 146	27 470	27 896	19 974
Gmina Mszczonów - miasto	22 094	22 125	23 468	23 868	16 405
Gmina Mszczonów – tereny wiejskie	3 118	4 021	4 002	4 028	3 569

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

GUS wskazuje, że w Gminie Mszczonów działa 5 klubów sportowych – 2 na terenie miasta Mszczonów i 3 na terenach wiejskich Gminy. Zrzeszają one łącznie 353 członków (według danych za 2020 rok). Niepokojącym jest fakt spadającej liczby członków klubów sportowych w Gminie Mszczonów.

Wykres 17 Liczba członków klubów sportowych w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Obszarem sportu i rekreacji w Gminie Mszczonów zajmuje się Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mszczonowie. Został utworzony w 1999 roku na podstawie Uchwały nr IX/85/99 Rady Miejskiej i jest jednostką budżetową podległą Burmistrzowi Miasta Mszczonowa. Działania prowadzone przez ten podmiot to:

- zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie sportu i rekreacji poprzez realizację usług w dziedzinie sportu, kultury fizycznej i sportu, we współdziałaniu z organizacjami kultury fizycznej i sportu;
- udostępnianie posiadanych obiektów, stanowiących bazę sportową i rekreacyjną na rzecz, klubów i związków sportowych, organizacji kultury fizycznej, innych organizacji i stowarzyszeń oraz osób indywidualnych,
- organizowanie imprez zleconych z zakresu kultury, kultury fizycznej, sportu i rekreacji¹².

Podmiot zarządza także Kompleksem Basenów Termalnych – Termy Mszczonów, składającym się z 5 basenów ze zjeżdżalniami wodnymi, saunami, grotą solną, boiskami do plażowej piłki siatkowej i placami zabaw dla dzieci¹³. Organizuje także różnego rodzaju wycieczki, rajdy i inne przedsięwzięcia, mające służyć aktywizacji fizycznej mieszkańców Gminy Mszczonów, jak i pogłębieniu integracji społecznej i rozwojowi turystyki.

W zakresie wspierania rozwoju sportowego w Gminie Mszczonów działają takie organizacje pozarządowe takie jak:

- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Fresh”;
- Klub Sportowy „Mszczonowianka”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk 2008”;
- Ludowy Klub Sportowy „Osuchów”.

Poza aktywnością gminnych instytucji kultury w Gminie Mszczonów w zakresie tworzenia oferty spędzania czasu wolnego, warto wspomnieć o atrakcjach Gminy, które są znane poza jej granicami i przyciągają nie tylko mieszkańców Gminy, ale i jednostek sąsiednich. W 2008

¹² Ośrodek Sportu i Rekreacji w Mszczonowie, <https://www.osir.mszczonow.pl/>, dostęp: 31.01.2022.

¹³ Termy Mszczonów, <https://www.termymszczonow.eu/>, dostęp: 31.01.2022.

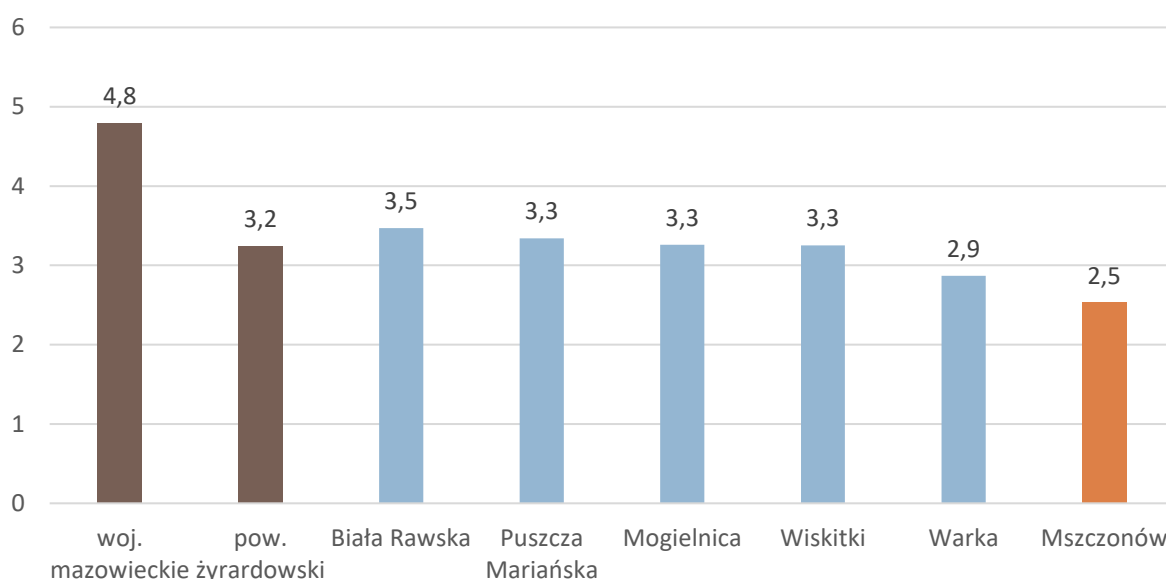
roku w Mszczonowie otwarto kompleks basenów geotermalnych, a w 2020 roku – najgłębszy na świecie basen do nurkowania Deepspot (45,4 m głębokości).

3.9 Aktywność obywatelska i działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe

Miernikiem aktywności obywatelskiej może być liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Wynik Gminy Mszczonów w tym zakresie jest najniższy na tle całej grupy porównawczej – 2,5 i słabszy od średniej powiatowej (3,2) i wojewódzkiej (4,8). Może to oznaczać słaby rozwój trzeciego sektora, który często wspiera instytucje publiczne w rozwiązywaniu wielu problemów społecznych, wspomagając osoby w trudnościach życiowych, organizując czas dzieciom czy działając na rzecz osób najstarszych.

Wykres 18 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.]

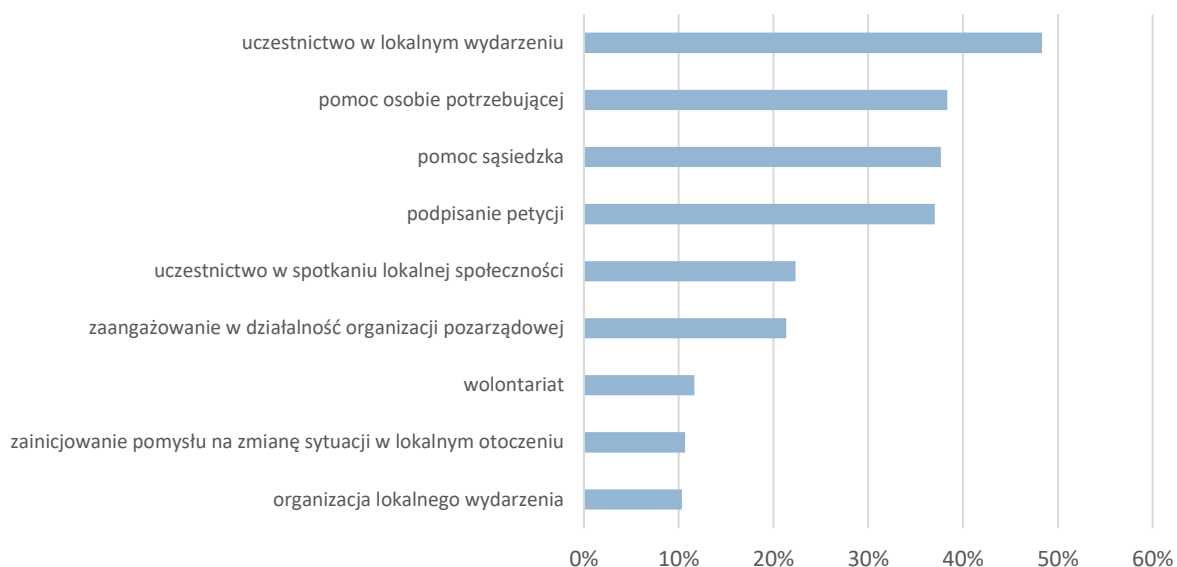

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Liczba działających organizacji pozarządowych nie jest jednak doskonałym miernikiem aktywności obywatelskiej, gdyż nie wskazuje, jak dużo osób jest zaangażowanych w daną działalność ani jaka jest skala funkcjonowania poszczególnych podmiotów. Dlatego kwestii aktywności obywatelskiej dotyczyły także pytanie w ankiecie elektronicznej, przeprowadzonej w październiku i listopadzie 2021 roku. Według danych z tej ankiety najczęstszym przejawem aktywności społecznej mieszkańców Gminy Mszczonów jest uczestnictwo w lokalnych

wydarzeniach, a w dalszej kolejności pomoc – osobom potrzebującym i w sąsiedztwie, a także składanie podpisów pod petycjami. Zaangażowanie w działalności organizacji pozarządowej deklarował co 20. respondent ankiety elektronicznej.

Wykres 19 Odpowiedź na pytanie „Czy zdarzyło się Panu/Pani w ciągu ostatniego roku uczestniczyć w poniższych aktywnościach?” w ankiecie elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów

Źródło: ankieta elektroniczna wśród mieszkańców Gminy Mszczonów.

Wśród organizacji pozarządowych na terenie Gminy Mszczonów znajduje się 1 organizacja ze statusem OPP, uprawniającym do otrzymywania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Ta organizacja to Stowarzyszenie Dzieci i Opiekunów Osób Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka” - organizacja stwarza warunki do wszechstronnego rozwoju społecznego, edukacji, rozwijania zainteresowań, wypoczynku, a w szczególności ma za zadanie zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym godnego życia i poszanowania ich praw. Prowadzona przez organizację świetlica terapeutyczna mieści się w Szkole Podstawowej w Mszczonowie i zapewnia opiekę specjalistyczną z zakresu logopedii, rehabilitacji, psychologii, oligofrenopedagogiki i terapii pedagogicznej.

Aktywność społeczna realizowana jest w jeszcze innych organizacjach, nieposiadających statusu OPP, które koncentrują się na szeregu obszarów działania – sportu, wspierania lokalnego rozwoju czy kultury. Inne stowarzyszenia i fundacje w Gminie Mszczonów – poza wymienionymi wcześniej organizacjami ze statusem OPP – to m.in.:

- Stowarzyszenie im. Joanny Froehlich „Filos” - organizacja działająca w obszarze wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; od 2006 roku stowarzyszenie prowadziło schronisko dla ofiar przemocy w rodzinie i środowisku w miejscowości Gąba - placówka świadczyła pomoc w postaci całodobowego schronienia, pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej; od 2014 roku Filos prowadzi placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu interwencyjnego dla dzieci powyżej 10. roku życia¹⁴;
- Klub Seniora „Złota Jesień”, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – organizacje wspierające seniorów w organizacji ich czasu wolnego i pobudzania integracji;
- Fundacja „Źródło Życia” - organizacja funkcjonująca od 1992 roku, które główne działania to m.in.: szerzenie wiedzy o zdrowiu i zapobieganiu chorobom, wspomaganie leczenia i rehabilitacji chorych oraz propagowanie zdrowego stylu życia oraz zdrowego odżywiania¹⁵;
- Cech Rzemiosła i Przedsiębiorczości – organizacja dbająca o rozwój działalności rzemieślniczej na terenie Gminy Mszczonów, ale także organizująca imprezy kulturalno-rozrywkowe, kolonie dla dzieci i młodzieży, wycieczki oraz spotkania towarzyskie¹⁶;
- Fundacja Zielony Pies Fundacja Zwierząt Skrzywdzonych – organizacja prowadząca akcje mające na celu uświadamianie społeczności lokalnej na potrzeby zwierząt, propagujące sterylizację i kastrację psów i kotów; Fundacja stworzyła także ośrodek adopcyjny, gdzie pomagają porzuconym zwierzętom¹⁷;
- Mszczonowskie Stowarzyszenie Historyczne, skupiające lokalnych pasjonatów historii, zajmujące się pozyskiwaniem środków zewnętrznych na sfinansowanie wszelkich inicjatyw związanych z kultywowaniem tradycji i historii Ziemi Mszczonowskiej, a także renowacją miejscowych zabytków¹⁸;

¹⁴ Filos Stowarzyszenie im. Joanny Froehlich, <https://spis.ngo.pl/170669-filos-stowarzyszenie-im-joanny-froehlich>, dostęp: 31.01.2022.

¹⁵ Fundacja „Źródło Życia”, <https://fzz.pl/>, dostęp: 31.01.2022

¹⁶ Rzemieślniczy Mszczonów, <https://www.mszczonow.pl/242,rzemieslniczy-mszczonow?trec=205>, dostęp: 31.01.2022

¹⁷ Fundacja Zielony Pies Fundacja Zwierząt Skrzywdzonych, <https://www.ratujemyzwierzaki.pl/zielonypies>, dostęp: 31.01.2022

¹⁸ Mszczonowskie Stowarzyszenie Historyczne, <https://www.izba.mszczonow.pl/1904,projekty>, dostęp: 31.01.2022

- Stowarzyszenie Niezależny Instytut Myśli Społeczno-Politycznej „Sapere Aude” – organizacja działająca w obszarze upowszechniania Unii Europejskiej, wspomaganie rozwoju demokracji, promowania etycznych postaw w myśli politycznej, upowszechniania zasad wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich oraz działania na rzecz społeczności lokalnej¹⁹;
- Zrzeszenie Producentów Owoców i Warzyw „Polsad”;
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Fresh”;
- Klub Sportowy „Mszczonowianka”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk 2008”;
- Ludowy Klub Sportowy „Osuchów”;
- Związek Harcerstwa Polskiego;
- Ochotnicze Straże Pożarne w: Mszczonowie, Bobrowcach, Grabcach, Piekarach, Osuchowie, Wręczy i Zbiroży - podmioty działające w zakresie ochrony przeciwpożarowej ale także integrujące lokalną społeczność²⁰.

3.10 Problemy społeczne

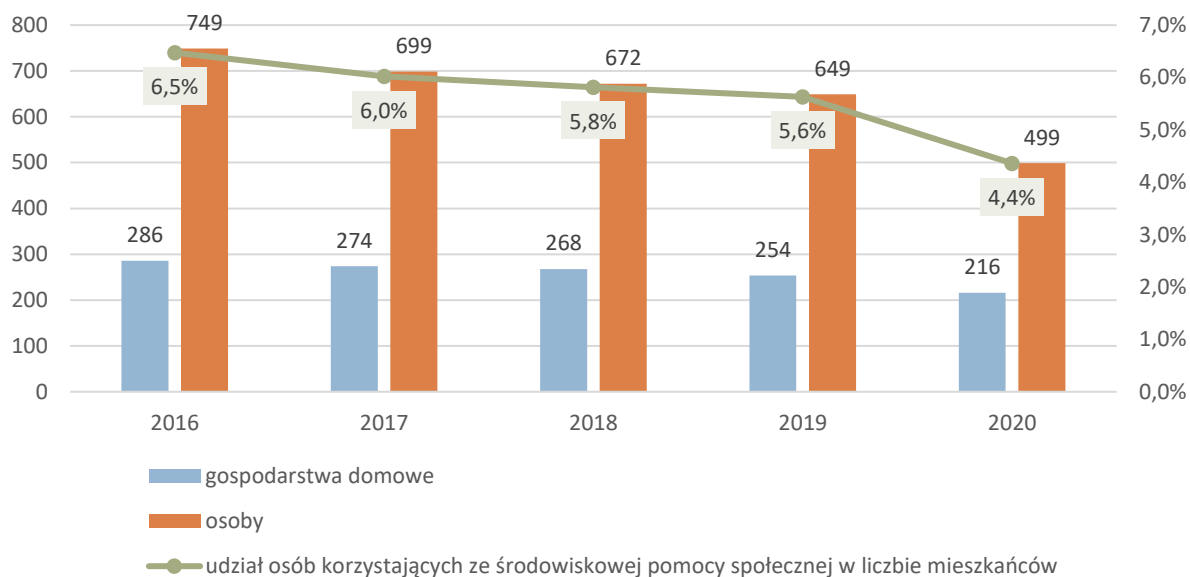
Problemy społeczne

Według danych GUS w 2020 roku z pomocy społecznej w Gminie Mszczonów korzystało 216 rodzin i 499 osób w tych rodzinach. Liczba zarówno rodzin, jak i korzystających osób z pomocy społecznej spadała w ostatnich latach. 499 osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej to 4,4% wszystkich mieszkańców Gminy Mszczonów – udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej spadł od 2016 roku z 6,5%.

¹⁹ Stowarzyszenie Niezależny Instytut Myśli Społeczno-Politycznej „Sapere Aude”, <https://spis.ngo.pl/138042-stowarzyszenie-niezalezny-instytut-mysli-spoleczno-politycznej-sapere-aude>, dostęp: 31.01.2022.

²⁰ Stowarzyszenia/Fundacje, <https://www.mszczonow.pl/210,organizacje-pozarzadowe>, dostęp: 31.01.2022.

Wykres 20 Liczba rodzin i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przyjrano się także liczbie rodzin, którym udzielono wsparcia według różnych powodów Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie. Najwięcej z nich korzystało ze wsparcia z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby. Na drugim miejscu wśród najczęstszych powodów udzielania wsparcia znalazło się ubóstwo, a na trzecim – bezrobocie. Długotrwała i ciężka choroba to powód, w przypadku którego odnotowano najmniejszy spadek liczby korzystających rodzin – jedynie o 8,5%. Wobec znacznie większego spadku liczby korzystających z pomocy społecznej można wskazać, że jest to powód, który nabiera coraz większego znaczenia. Może to być rezultat m.in. zmiany struktury wiekowej ludności Gminy (starzenie się społeczeństwa, więcej osób ze schorzeniami).

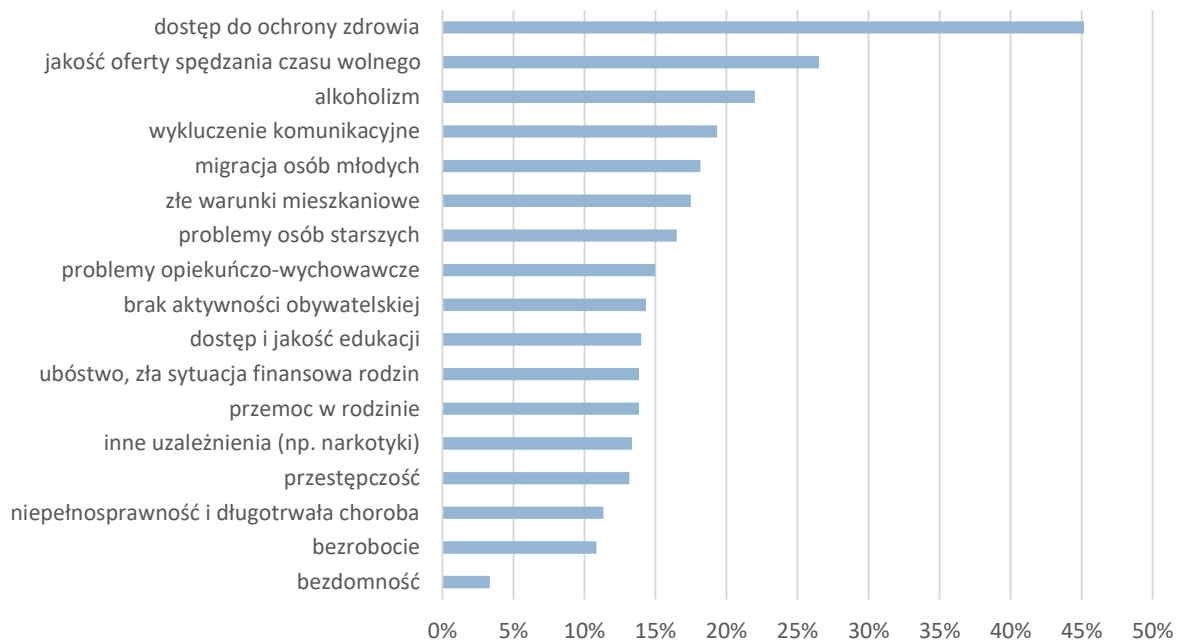
Tabela 15 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy przez Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie według powodów w latach 2015-2020

Przyczyna udzielenia pomocy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana 2015-2020
ubóstwo	141	106	106	91	76	76	-46,1%
długotrwała lub ciężka choroba	117	117	119	119	135	107	-8,5%
bezrobocie	116	103	87	80	69	63	-45,7%
niepełnosprawność	84	69	72	65	63	53	-36,9%
potrzeba ochrony macierzyństwa	48	36	31	53	50	36	-25,0%
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	34	27	27	34	38	42	+23,5%
alkoholizm	30	33	23	19	13	9	-70,0%
bezdomność	6	10	9	5	8	8	+33,3%
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	5	4	3	3	6	0,0%
przemoc w rodzinie	6	3	5	5	2	2	-66,7%
narkomania	2	1	1	1	0	0	-100,0%
sieroctwo	1	1	1	0	1	0	-100,0%
zdarzenie losowe	5	10	6	10	7	5	0,0%

Źródło: Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

Sami mieszkańcy mogą wskazać 3 najpoważniejsze problemy w Gminie Mszczonów, najczęściej wskazują na trudności w dostępie do ochrony zdrowia, jakość spędzania czasu wolnego oraz alkoholizm.

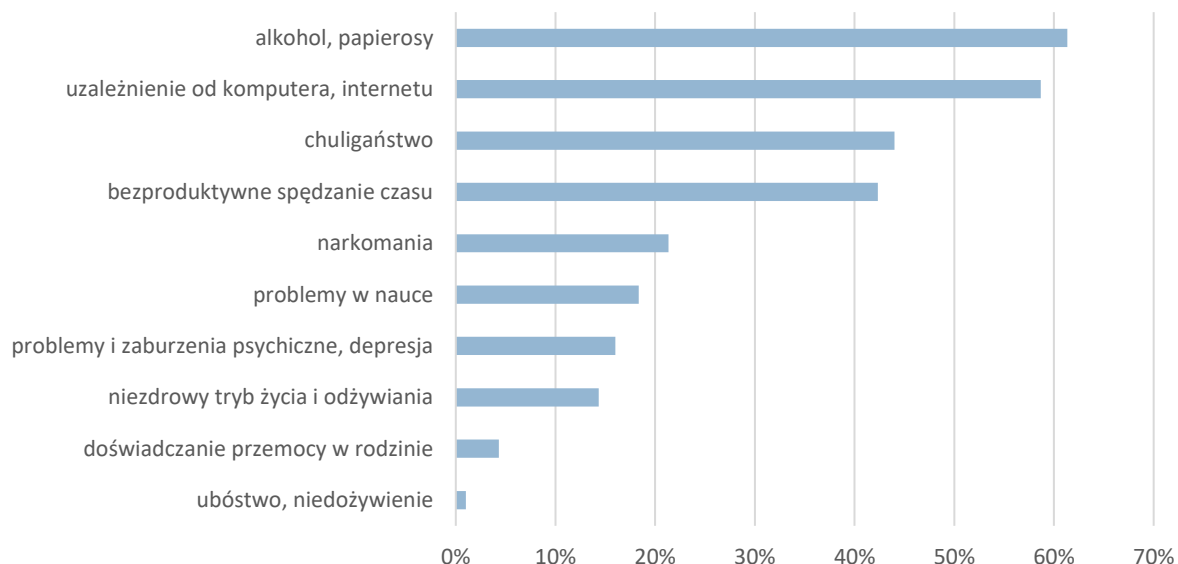
Wykres 21 Odpowiedź na pytanie „Jakie problemy uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie Gminy Mszczonów?” w ankiecie papierowej i elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów

Źródło: ankieta papierowa i elektroniczna wśród mieszkańców Gminy Mszczonów.

W opinii mieszkańców, wyrażonej w ankiecie, najczęściej spotykające negatywne zjawiska dotyczące młodzieży to alkohol i papierosy, uzależnienie od komputera i internetu, chuligaństwo oraz bezproduktywne spędzanie czasu wolnego.

Wykres 22 Odpowiedź na pytanie „Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży są w Pana/Pani opinii najczęstsze w Gminie Mszczonów?” w ankiecie elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów

Źródło: ankieta elektroniczna wśród mieszkańców Gminy Mszczonów.

W ankiecie realizowanej w październiku i listopadzie 2021 roku mieszkańcy Mszczonowa dostali do oceny szerokie spektrum sytuacji w Gminie i ocenili swoje zadowolenie na temat każdego z jej elementów od 1 – bardzo niezadowolony do 5 – bardzo zadowolony. W tabeli poniżej zaznaczono na zielono najlepiej oceniane obszary dla ogółu mieszkańców, a na czerwono – najgorzej. Dobrze oceniany jest aspekt edukacji i dostępności placówek opieki nad dziećmi, a także dostęp do internetu, obiektów sportowych czy sytuacja na lokalnym rynku pracy. Mieszkańcy negatywnie oceniają z kolei aspekt ochrony zdrowia, a także ofertę spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz transport publiczny.

Tabela 16 Średnia ocena różnych aspektów życia w Gminie Mszczonów w ankiecie papierowej i elektronicznej (1 – bardzo niezadowolony, 5 – bardzo zadowolony)

Aspekt życia w Gminie	średnia ocena
oferta wsparcia rodzin w trudnych sytuacjach	2,95
oferta pomocy dla osób uzależnionych	2,87
oferta wsparcia dla ofiar sprawców przemocy	2,84
pomoc dla osób zmagających się z trudną sytuacją materialną	2,91
dostępność doradztwo psychologiczno-prawnego	2,79
warunki mieszkaniowe	2,88
wsparcie dla osób z niepełnosprawnością	2,88
wsparcie dla osób starszych	3,00
dostęp do usług opiekuńczych	2,84
stan infrastruktury pod kątem osób z niepełnosprawnością i starszych	2,75
dostępność żłobków i przedszkoli	3,02
ofert edukacyjna szkół	3,05
dostęp do placówek opieki zdrowotnej	2,37
dostęp do specjalistów ochrony zdrowia	2,24
dostęp do placówek rehabilitacyjnych	2,51
organizacja czasu wolnego	2,80
dostęp do oferty kulturalnej	2,96
oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	2,67
organizacja imprez kulturalnych na terenie gminy	2,88
dostęp do obiektów sportowych	3,23
sytuacja na lokalnym rynku pracy	3,01
bezpieczeństwo publiczne	2,77
transport publiczny	2,60
dostęp do internetu	3,14
stan środowiska naturalnego	2,76
udział mieszkańców w życiu publicznym i społecznym	2,75

Źródło: ankieta papierowa i elektroniczna wśród mieszkańców Gminy Mszczonów.

3.11 Infrastruktura pomocy społecznej

Główną instytucją zajmującą się pomocą społeczną w Gminie Mszczonów jest Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie. Skład kadr tego podmiotu prezentuje tabela poniżej. Można zauważyć, że CUS jest przygotowany na realizację działań skierowanych do zmieniającego się pod względem struktury wiekowej społeczeństwa Gminy Mszczonów, zatrudniając 5 opiekunów. Posiada także w swoich zasobach asystentów rodziny, a także psychologa.

Tabela 17 Pracownicy Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie

Stanowiska/sekcje	Zespoły	Liczba pracowników
Dyrektor	-	1
Stanowiska ds. Administracyjnych i Kancelaryjnych	-	2
Stanowiska ds. Pracowniczych i Usług Opiekuńczych	-	1
Usługi Opiekuńcze	-	5
Sekcja Księgowości i Płac	-	2
Sekcja pomocy społecznej	Zespół ds. świadczeń socjalnych	3
	Zespół ds. osób niepełnosprawnych i bezdomnych	2
	Zespół pracy socjalnej i aktywnej integracji	2
	Asystenci rodziny	2
Sekcja Świadczeń Rodziny	-	4
Psycholog	-	1

Źródło: www.mops.mszczonow.pl, dostęp: 31.01.2022

Asystenci rodziny w Gminie Mszczonów, czyli osoby, które przez pewien czas pełnią funkcję wspierającą, doradczą, mediacyjną i motywująco-aktywizującą tak, by rodzina, z którą pracują mogła w przyszłości pokonywać życiowe trudności, szczególnie w zakresie spraw opiekuńczo-wychowawczych, wspierają rokrocznie kilkanaście rodzin w Gminie. W 2020 roku korzystało z ich wsparcia 16 rodzin, z czego 14 przez okres dłuższy niż 1 rok. 2 rodziny były zobowiązane przez sąd do pracy z asystentem rodziny.

Tabela 18 Dane na temat asystentów rodziny w Gminie Mszczonów

Kategoria	2018	2019	2020
Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	2	2	2
Liczba rodzin korzystających z usług asystentów rodziny	18	17	16
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny do 3 miesięcy	0	0	1
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny powyżej 3 do 12 miesięcy	2	0	1
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystentów rodziny powyżej 1 roku	16	17	14
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	2	2	2

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

Z kolei psycholog zatrudniony przez Centrum Usług Społecznych przyjmuje pacjentów 2 razy w tygodniu, łącznie przez 10 godzin tygodniowo²¹.

Świadczenia z pomocy społecznej, realizowane przez Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie przyznawane są w formie:

- świadczeń pieniężnych, do których zaliczane są:
 - zasiłek stały, przyznawany osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy, jeżeli ich dochód jest niższy od ustalonego kryterium dochodowego;
 - zasiłek okresowy, przysługujący w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie czy możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego;
 - zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, czyli świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu,

²¹ Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów za 2020 rok, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, kosztów pogrzebu, a także na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

- świadczeń niepieniężnych, do których zaliczane są:
 - praca socjalna – realizowana na rzecz uzyskania niezbędnych środków materialnych, na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, a także prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, czyli umowę dwustronną zawieraną przez pracownika socjalnego z klientem, w celu znalezienia najlepszego rozwiązania trudnej sytuacji życiowej klienta;
 - poradnictwo specjalistyczne,
 - usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne - czynności o charakterze pielęgnacyjnym. i gospodarczym, realizowane na rzecz osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawieni,
 - kierowanie i opłacanie kosztów pobytu w domu pomocy społecznej – realizowane z uwagi na potrzebę opieki pielęgnacyjnej przez całą dobę, której nie mogły mieć zapewnionej w miejscu zamieszkania,
 - kierowanie do ośrodków wsparcia i mieszkań chronionych,
 - sprawienie pogrzebu,
 - składka na ubezpieczenie zdrowotne – świadczenie przyznawane osobom z prawem do zasiłku stałego, które nie posiadają innego tytułu do ubezpieczenia.

Tabela 19 Liczba osób i liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w roku

Rodzaj świadczenia	Osoby/ rodziny	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Świadczenia niepieniężne	Liczba osób	343	295	230	204	201	121
	Liczba rodzin	208	193	152	133	137	80
Świadczenia pieniężne	Liczba osób	266	269	246	238	216	176
	Liczba rodzin	258	255	235	228	209	172
	Kwota	466 416 zł	512 616 zł	476 425 zł	430 184 zł	559 407 zł	398 679 zł

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

W latach 2015-2020 rocznie przyznawano świadczenia w formie zasiłków stałych na kwotę ponad 120 tys. zł dla ok. 25 mieszkańców Gminy Mszczonów. W 2020 roku przyznano w formie zasiłków okresowych świadczenia na kwotę ponad 40 tys. zł dla ok. 60 mieszkańców (spadek z prawie 120 tys. zł i ponad 120 mieszkańców w 2015 roku). Kwota zasiłków celowych w 2020 roku nie przekroczyła 250 tys. zł i przyznano je 163 osobom.

Tabela 20 Świadczenia pieniężne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020

Świadczenie	Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłek stały	Liczba osób	28	28	26	25	22	26
	Kwota świadczeń	136 486 zł	137 771 zł	126 542 zł	122 618 zł	119 716 zł	123 154 zł
Zasiłek okresowy	Liczba osób	121	109	71	77	60	64
	Kwota świadczeń	119 392 zł	97 729 zł	69 018 zł	56 933 zł	74 463 zł	43 751 zł
Zasiłek celowy	Liczba osób	264	259	242	222	213	163
	Kwota świadczeń	422 567 zł	389 098 zł	338 078 zł	315 490 zł	355 222 zł	224 204 zł

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

W 2020 roku nieco ponad 250 rodzin Gminy Mszczonów było objętych wsparciem w formie pracy socjalnej – znacznie mniej niż w 2015 roku (ponad 430 rodzin). Realizowane są w coraz większym zakresie usługi opiekuńcze – w 2020 roku korzystało z ich 27 osób. Kilka osób ma opłacany pobyt w domu pomocy społecznej, a dla kilkunastu organizowane jest schronienie.

Aktywnie realizowane jest poradnictwo specjalistyczne, z którego korzysta kilkadziesiąt rodzin rocznie (24 w 2020 roku).

Tabela 21 Świadczenia niepieniężne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020

Świadczenie	Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Praca socjalna	Liczba objętych rodzin	439	462	393	407	358	253
	Liczba zawartych kontraktów socjalnych – część A	-	0	0	0	2	0
	Liczba zawartych kontraktów socjalnych – część B	-	0	0	0	0	1
Usługi opiekuńcze	Liczba korzystających	14	18	19	23	31	27
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Liczba korzystających	0	0	0	0	0	0
Usługi specjalistyczne opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Liczba korzystających	8	4	5	2	1	1
Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	Liczba osób	6	5	6	7	8	10
	Kwota świadczeń	92 514 zł	124 641 zł	116 448 zł	182 385 zł	223 118 zł	244 468 zł
Schronienie	Liczba osób	8	10	13	12	16	13
	Kwota świadczeń	51 229 zł	64 359 zł	81 845 zł	127 772 zł	173 574 zł	100 359 zł
Pieczą zastępczą	Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	49 858 zł	77 168 zł	89 868 zł	111 544 zł	103 321 zł	112 700 zł
Posiłek	Liczba osób	166	115	116	112	107	81
	Kwota świadczeń	77 165 zł	50 843 zł	69 845 zł	71 292 zł	62 022 zł	28 109 zł

Poradnictwo specjalistyczne	Liczba rodzin korzystających	83	54	34	26	34	24
------------------------------------	------------------------------	----	----	----	----	----	----

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie realizuje także zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej. Należą do nich:

- zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłku rodzinnego, mające na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka;
- świadczenia opiekuńcze, czyli zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy i świadczenie pielęgnacyjne;
- świadczenia rodzicielskie, przysługujące osobom, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego; uprawnione do pobierania tego świadczenia są między innymi osoby bezrobotne, studenci, a także osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych, jak również osoby zatrudnione lub prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, ale nie pobierające zasiłku macierzyńskiego;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka – tzw. „becikowe”.

Liczba przyznanych świadczeń z tych tytułów i ich wartość została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 22 Świadczenia rodzinne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020

Świadczenie	Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków	Średniomies. liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami	274	334	361	376	348	270
	Kwota zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka	1 206 834 zł	1 521 405 zł	1 629 261 zł	1 635 480 zł	1 508 534 zł	1 252 530 zł

Świadczenia opiekuńcze	Liczba świadczeń ogółem	3 252	3 464	3 480	3 568	3 566	3 733
	Kwota świadczeń ogółem	1 028 648 zł	1 204 403 zł	1 291 081 zł	1 426 218 zł	1 639 478 zł	2 088 133 zł

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie realizuje ponadto:

- świadczenia z funduszu alimentacyjnego - wypłacane osobom uprawnionym na poczet zasądzonych alimentów, jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika jest bezskuteczna;
- świadczenia wychowawcze – inaczej świadczenia 500+, których celem jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych;
- Program „Dobry start” – którego celem jest wsparcie rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego;
- świadczenia wynikające z „Ustawy za życiem” - jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu;
- pomoc materialną o charakter socjalnym dla uczniów - stypendia i zasiłki szkolne w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji i umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji ucznia;
- działania w zakresie przeciwdziałania przemocy, realizowane w ramach procedury „Niebieska Karta”;
- działalność asystenta rodziny – pracujący z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz z rodzinami na rzecz powrotu małoletnich do rodziców biologicznych

Liczba przyznanych świadczeń z tych tytułów i ich wartość została zaprezentowana w tabeli poniżej. Można zauważyć, jak znaczną kwotę na tle innych świadczeń pochłaniają świadczenia wychowawcze – popularnie znane jako 500+ (prawie 15 mln zł w 2020 roku).

Tabela 23 Pozostałe świadczenia przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020

Świadczenie	Kategoria	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fundusz alimentacyjny	Liczba osób korzystających ze świadczenia aliment.	102	89	88	84	84	72
	Liczba rodzin korzystających ze świadczenia aliment.	55	50	50	46	48	45
	Kwota świadczeń	444 651 zł	425 459 zł	433 561 zł	402 613 zł	418 596 zł	363 948 zł
Świadczenie wychowaw.	Średnia liczba korzystających rodzin	-	-	911	883	890	-
	Kwota świadczeń	-	-	8 312 202 zł	8 011 190 zł	10 861 469 zł	13 951 251 zł
Asystent rodziny	Liczba rodzin korzystających	18	18	17	18	18	18

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

Z budżetu Gminy Mszczonów finansowany jest **ośrodek wsparcia „Klub Senior +”**. Zapewnia on cykliczne spotkania dla najstarszych mieszkańców Gminy (10 beneficjentów) z zajęciami manualnymi, rzemieślniczymi, artystycznymi i wizerunkowymi pod kierunkiem opiekunek-animatorek²². Celem Klubu Senior+ w Mszczonowie jest aktywizacja społeczna, integracja, włączanie seniorów do społeczności lokalnej oraz organizacja wspólnego spędzania czasu wolnego. Klub Senior+ w Mszczonowie funkcjonuje zgodnie z postanowieniami Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020²³.

²² Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów za 2020 rok, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

²³ Klub Senior+, <https://www.mops.mszczonow.pl/klub-senior>, dostęp; 31.01.2022.

3.12 Zasoby finansowe pomocy społecznej

Wydatki w zakresie pomocy społecznej samorządu Gminy Mszczonów można znaleźć w działach budżetu samorządu gminnego 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina. Wydatki budżetu w tych działach prezentuje tabela poniżej. W 2020 roku te wydatki sięgnęły 22 mln zł. Największą część wydatków stanowią świadczenia wychowawcze – w 2020 roku był to 14 mln zł.

Tabela 24 Wydatki w zakresie pomocy społecznej samorządu Gminy Mszczonów w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
851 – Ochrona zdrowia	220 929 zł	220 000 zł	224 835 zł	230 000 zł	250 858 zł	273 769 zł
852 – Pomoc społeczna	5 065 688 zł	6 127 708 zł	2 404 009 zł	2 567 737 zł	2 889 703 zł	2 714 003 zł
853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0 zł	0 zł	0 zł	0 zł	0 zł	0 zł
854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	92 576 zł	85 627 zł	83 358 zł	120 002 zł	96 874 zł	80 425 zł
855 – Rodzina	-	-	12 430 845 zł	12 791 802 zł	15 805 933 zł	19 090 542 zł
Ogółem	5 379 193 zł	6 433 345 zł	15 143 047 zł	15 709 541 zł	19 043 368 zł	22 158 739 zł

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej dla Gminy Mszczonów, Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.

3.13 Podsumowanie – analiza SWOT

SWOT to akronim angielskich słów *strenghts* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse) i *threats* (zagrożenia).

Metoda klasyfikuje czynniki określające obecną, jak i przyszłą sytuację jednostki na pozytywne i negatywne oraz wewnętrzne i zewnętrzne, tym samym tworząc cztery grupy czynników:

- czynniki wewnętrzne pozytywne, czyli mocne strony;
- czynniki wewnętrzne negatywne, czyli słabe strony,
- czynniki zewnętrzne pozytywne, czyli szanse,

- czynniki zewnętrzne negatywne, czyli zagrożenia.

Mocne i słabe strony, czyli czynniki wewnętrzne zawarte w analizie SWOT Gminy Mszczonów są podsumowaniem wcześniej zaprezentowanej diagnozy w podziale na przyjęte części analizy.

Część związana z szansami i zagrożeniami Gminy Mszczonów, a więc czynnikami zewnętrznymi została opracowana w oparciu o narzędzie analizy PEST, która dzieli otoczenie organizacji czy jednostki samorządu terytorialnego na cztery obszary:

- **otoczenie polityczne** - część makrootoczenia, która ustanawia ramy organizacyjno-prawne dla funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego;
- **otoczenie ekonomiczne** – część analizy obejmująca zjawiska i procesy ekonomiczne, stanowiące rezultat działalności gospodarczej osób fizycznych, podmiotów gospodarczych i organów władzy;
- **otoczenie społeczno-kulturowe**, część makrootoczenia obejmująca zjawiska i procesy dotyczące ogółu ludności, wchodzących ze sobą w różne relacje oraz poglądy, idee, pojęcia społeczne, religijne, etyczne czy filozoficzne przez społeczeństwa uznawane i akceptowane;
- **otoczenie technologiczno-techniczne** – część obejmująca elementy makrootoczenia związane z technologią i techniką, które można zdefiniować jako „stan techniki i technologii w danym kraju, przekładający się na stan infrastruktury, nauki, edukacji, postępu gospodarki i innowacyjności.

Analizę SWOT opracowaną w oparciu o zaprezentowaną metodologię prezentuje tabela poniżej.

Tabela 25 Analiza SWOT

Obszar analizy	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
DEMOGRAFIA	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niewielki spadek liczby ludności; • lata z dodatnim przyrostem naturalnym i saldem migracji 	<ul style="list-style-type: none"> • trend starzenia się społeczeństwa – wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, pociągający za sobą konieczność odpowiedniego dostosowania polityki społecznej; • w większości lat ujemny przyrost naturalny i saldo migracji • konkurencja w „ściągnięciu” nowych mieszkańców ze strony innych gmin powiatu żyrardowskiego
INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA	<ul style="list-style-type: none"> • poprawiająca się sytuacja w zakresie wielkości zasobów mieszkaniowych; • funkcjonowanie mieszkań komunalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • statystycznie niska wartość wskaźnika średniej powierzchni mieszkania na osobę; • brak lokali socjalnych; • słabszy niż w ogóle powiatu dostęp do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej • mniejszy dostęp do sieci kanalizacyjnej i gazowej na terenach wiejskich

<p style="text-align: center;">RYNEK PRACY</p>	<ul style="list-style-type: none"> • niższe bezrobocie niż w powiecie ogółem; • zmniejszenie skali bezrobocia wśród osób młodych w ostatnich latach; • spadek bezrobocia w 2021 roku po kryzysie w 2020 roku związanym z pandemią; • wysoka wartość wskaźnika liczby pracujących na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym, zwłaszcza dla miasta Mszczonów; • relatywnie wysoka wartość wskaźnika podmiotów wpisanych do rejestru na 1 000 ludności na tle innych gmin, choć niższa niż w ogóle powiatu; • rozwój przedsiębiorczości – powstawanie nowych przedsiębiorstw; • zwiększająca się liczba dużych przedsiębiorstw; • funkcjonowanie dzielnicy przemysłowej, atrakcyjnej dla przedsiębiorców i nowych inwestorów 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie wysoki bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle innych gmin porównywanych; • znaczny odsetek osób bezrobotnych długotrwale w ogóle bezrobotnych; • dominacja wśród podmiotów gospodarczych mikroprzedsiębiorstw
---	--	--

<p style="text-align: center;">USŁUGI SPOŁECZNE I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyższa dostępność żłobków i przedszkoli niż statystycznie w porównywanych gminach; • funkcjonowanie szkół ponadpodstawowych; • statystycznie dobry dostęp do placówek ochrony zdrowia i aptek; • aktywna działalność jednostek kultury w pobudzaniu życia kulturalnego w Gminie; • szeroka oferta kulturalna dla różnych grup wiekowych, także seniorów • funkcjonowanie kina, uatrakcyjniającego ofertę kulturalną Gminy • działalność publicznych prywatnych podmiotów, budujących ofertę spędzania czasu wolnego o renomie znanej w regionie (Termy Mszczonów, najgłębszy na świecie basen do nurkowania Deepspot) 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby uczniów szkół podstawowych; • brak żłobków na terenach wiejskich • odnotowywane braki miejsc w przedszkolach • spadająca liczba członków klubów sportowych • statystyczna mała liczba organizacji pozarządowych w relacji z liczbą mieszkańców; • osłabienie życia kulturalnego wskutek pandemii
--	---	---

PROBLEMY SPOŁECZNE	<ul style="list-style-type: none"> • spadek odsetka mieszkańców korzystających z pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • trzy najważniejsze powody udzielania świadczeń pomocy społecznej: długotrwała lub ciężka choroba ubóstwo i bezrobocie; • dostęp do ochrony zdrowia, jakość oferty spędzania czasu wolnego i alkoholizm jako najważniejsze problemy w Gminie według mieszkańców • najczęściej spotykające negatywne zjawiska dotyczące młodzieży w ocenie mieszkańców – alkohol, papierosy, uzależnienia od komputera i internetu, chuligaństwo i bezproduktywne spędzanie czasu
	SZANSE	ZAGROŻENIA
POLITYCZNE	<ul style="list-style-type: none"> • Wielość programów rządowych wspierających walkę z problemami społecznymi; • Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania w postaci konkursów, dotacji i programów m.in. finansowanych z Funduszy Europejskich; • Przepisy wspierające aspekty jakości życia ludzi – ochronę środowiska, bezpieczeństwo itp.; • Integracja europejska 	<ul style="list-style-type: none"> • Problemy sfery opieki zdrowotnej (dostępność, wyposażenie w sprzęt, wynagradzanie personelu itp.); • Problemy sektora edukacji (niedofinansowanie, biurokracja itp.); • Liczne transfery socjalne powodujące uzależnienie niektórych grup od wsparcia publicznego; • Przystój w dostępności zewnętrznych źródeł finansowania; • Niestabilność polityczna; • Kryzys związany z pandemią w dziedzinie zdrowia, gospodarki czy kultury

EKONOMICZNE	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost zamożności społeczeństwa; • Tendencja spadku bezrobocia; • Statystyki wskazujące na wzrost płac; • Popularyzacja podmiotów ekonomii społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności na rynku pracy (brak ofert pracy, niestabilność zatrudnienia itd.); • Kryzys związany z pandemią, szczególnie w obszarze rynku pracy lub w wybranych branżach; • Tendencje inflacyjne; • Konieczność dużego zaangażowania w życie zawodowe wpływająca na życie rodzinne; • Wpływ gospodarki na stan środowiska naturalnego
SPOŁECZNE	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca świadomość społeczna dotycząca problemów różnych grup, osób indywidualnych i rodzin; • Coraz większe zaangażowanie w chęć rozwiązywania problemów rodziny, sięganie po wsparcie np. psychologiczne; • Aktywność organizacji pozarządowych i ich popularność 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana struktury wiekowej społeczeństwa; • Słabnąca integracja rodzin; • Niestabny problem uzależnień; • Polaryzacja społeczeństwa – duże różnice światopoglądowe, głębokie rozłamy i konflikty; • Wykluczenie komunikacyjne małych miejscowości
TECHNOLOGICZNE	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój technologii, która może wspomagać walkę z problemami społecznymi; • Rozwój mediów, w tym internetu, wspomagająca informowanie o problemach społecznych i propagowanie dobrych wzorców 	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie wykluczeniem cyfrowym; • Negatywny wpływ technologii na funkcjonowanie rodzin i jednostek (uzależnienia, trudności wychowawcze); • Nowe media jako źródło wielu informacji, nie zawsze rzetelnych – problemy rozpoznawania jakości różnych źródeł danych

Źródło: opracowanie własne.

4. Założenia strategiczne

4.1 Podstawy teoretyczne

Strategia to ogólny program działalności danej organizacji/jednostki samorządu terytorialnego sporządzony na określony czas, ukierunkowany na wykorzystanie posiadanych potencjałów do osiągnięcia postawionych założeń. Strategia charakteryzuje się odległym horyzontem czasowym, skupieniem wysiłków na określonych zadaniach, obejmowaniem szerokiego zakresu działań i określeniem wskaźników realizacji powziętych przedsięwzięć.

Elementy składające się na strategię można uszeregować w postaci piramidy, na której czele są wizja i misja.

Rysunek 1 Elementy składowe strategii

Źródło: opracowanie własne.

Wizja to obraz pożądanego stanu danego podmiotu w przyszłości, sytuacja, do której będzie się dążyć. Wizja powinna być zwięzła, realna, ale motywująca. Wizja stanowi wyraz aspiracji i wyobrażeń danego podmiotu o przyszłości.

Misja jest syntetycznym opisem sposobu realizacji wizji. Stanowi krótką i precyzyjną prezentację najważniejszych celów podmiotu.

Cele konkretyzują to, jak będzie realizowana misja. **Cele strategiczne** wyznaczają najważniejsze kierunki działania – są określane z długim horyzontem czasowym. **Cele operacyjne** z kolei mają krótszy horyzont czasowy, są podstawą do osiągnięcia celów strategicznych oraz służą wykorzystaniu szans i mocnych stron, a przewyżczeniu słabych stron i zagrożeń.

4.2 Wizja i misja

Po zapoznaniu się z sytuacją Gminy Mszczonów w zakresie problemów społecznych, zidentyfikowaniu najpoważniejszych problemów, które należy zniwelować w najbliższych latach, ale i mocnych stron, które powinny przysłużyć się walce ze wskazanymi negatywnymi zjawiskami, opracowano wizję Gminy Mszczonów odnoszącą się do obszaru problemów i polityki społecznej. Zawiera ona system wartości, wyznaczający kierunki prac nad określeniem celów strategicznych i operacyjnych w Gminie.

WIZJA

Gmina Mszczonów – miejsce atrakcyjne do zamieszkania dla wszystkich grup wiekowych, przygotowane na postępujące zmiany społeczne

Wyżej zaprezentowaną wizję planuje się zrealizować przy pomocy szeregu celów, zadań i działań, których syntetycznym zobrazowaniem jest misja Gminy Mszczonów w obszarze problemów i polityki społecznej.

MISJA

Tworzenie miejsca przyjaznego dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów poprzez nowoczesne i aktywne wspieranie rodzin i grup zagrożonych wykluczeniem, realizację nowoczesnych usług publicznych i pobudzanie aktywności społecznej

4.3 Cele strategiczne i operacyjne

Strategia wyodrębnia cztery cele strategiczne, odpowiadające za cztery obszary priorytetowe, jakie zidentyfikowano w trakcie prac nad opracowywaniem dokumentu.

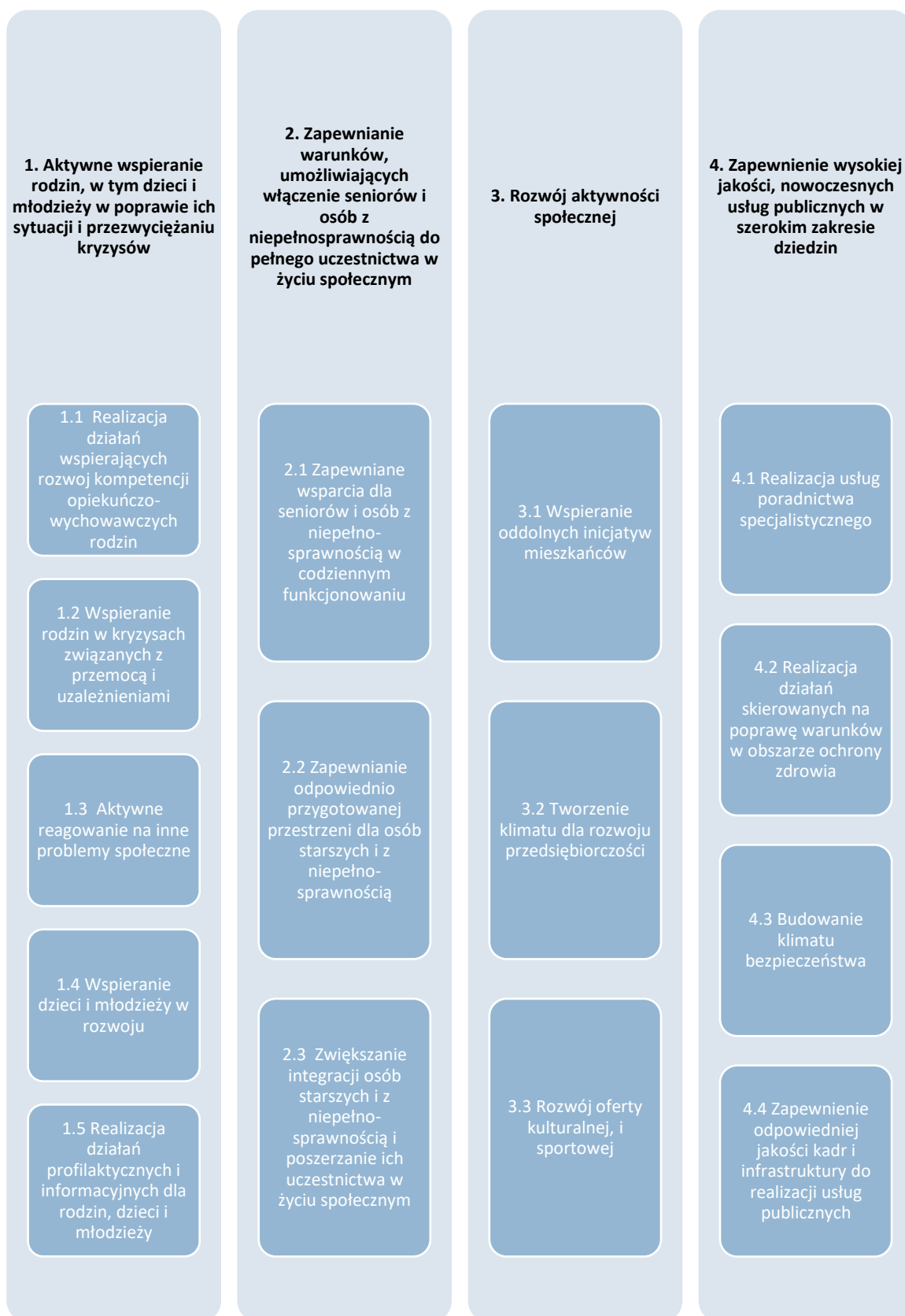
Rysunek 2 Cele strategiczne

Źródło: opracowanie własne.

Do każdego z celów strategicznych dobrano cele operacyjne w sposób szczegółowy obrazujące sposoby osiągnięcia zamierzeń w poszczególnych obszarach priorytetowych.

Rysunek 3 Cele operacyjne

Źródło: opracowanie własne.

5. Realizacja Strategii

Do każdego z celów operacyjnych przyporządkowano działania, stanowiące najniższy, konkretny poziom realizacji postanowień Strategii, podmioty odpowiedzialne za ich realizację, wskaźniki i przewidywane źródła finansowania.

Tabela 26 Realizacja Strategii

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działania	Podmioty odpowiedzialne i zaangażowane	Wskaźniki	Przewidywane źródła finansowania
1. Aktywne wspieranie rodzin, w tym dzieci i młodzieży w poprawie ich sytuacji i przezwyciężaniu kryzysów	1.1 Realizacja działań wspierających rozwój kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin	Realizacja działań terapeutycznych dla rodzin	CUS Mszczonów szkoły	Liczba rodzin korzystających z działań terapeutycznych Liczba mieszkań treningowych Liczba rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Stworzenie mieszkań treningowych jako nowoczesnej formy wsparcia dla rodzin i dzieci w opiece zastępczej			
		Zapewnianie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin z potrzebami			
		Wykorzystywanie narzędzi pomocy społecznej (pomoc rzeczowa i finansowa) dla zmniejszania problemów w rodzinach			
	Wspieranie wzrostu kompetencji mieszkańców w zakresie rodzicielstwa (edukacja, promocja pozytywnych wzorców)				
	1.2 Wspieranie rodzin w kryzysach związanych z przemocą i uzależnieniami	Aktywne reagowanie na przypadki przemocy w rodzinie poprzez interwencje i współpracę służb	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie Zespół Interdyscyplinarny	Liczba osób korzystających ze wsparcia CUS Mszczonów z powodu przemocy Liczba prowadzonych	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
Prowadzenie i udoskonalanie procedury Niebieskiej Karty oraz					

		kontynuacja działań prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Policja szkoły placówki ochrony zdrowia	procedur Niebieskiej Karty Liczba osób korzystających ze wsparcia CUS Mszczonów z powodu alkoholizmu i narkomanii	
		Zapewnianie dostępu do poradnictwa dla ofiar i sprawców przemocy			
		Opracowanie i skuteczne wdrażanie programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomani			
		Zapewnienie pomocy terapeutycznej dla osób borykających się z problemem uzależnień i ich rodzin			
		Prowadzenie kontroli przestrzegania prawa przy sprzedaży alkoholu na terenie Gminy			
	1.3 Aktywne reagowanie na inne problemy społeczne	Realizacja działań z zakresu dożywiania osób z rodzin ubogich	CUS Mszczonów	Liczba rodzin, korzystających z pomocy społecznej	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Udzielanie wsparcia mieszkańcom w postaci dodatków mieszkaniowych			
		Monitorowanie zjawiska bezdomności i aktywne reagowanie na nie			
		Prowadzenie systematycznej diagnozy sytuacji w obszarze problemów społecznych			
	1.4 Wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju	Poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie GCI Mszczonów szkoły Instytucje kultury organizacje pozarządowe	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach oferowanych przez lokalne instytucje kultury Liczba dzieci i młodzieży, korzystających z pomocy psychologiczno-pedagogicznej Wyniki egzaminów ósmoklasisty w relacji ze	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Prowadzenie atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży			
		Integracja działań placówek edukacyjnych – organizacja wspólnych wydarzeń, konkursów, turniejów sportowych itp.			
Zapewnienie dostępności do pomocy psychologiczno-pedagogicznej					

		dzieciom i młodzieży		średnią powiatu i województwa	
		Dbanie o jakość oferty edukacyjnej w Gminie i dopasowywanie jej do potrzeb młodzieży i lokalnego rynku pracy			
	1.5 Realizacja działań profilaktycznych i informacyjnych dla rodzin, dzieci i młodzieży	Dbanie o odpowiednią jakość infrastruktury placówek szkolnych	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie GCI Mszczonów szkoły Instytucje kultury organizacje pozarządowe	Liczba akcji informacyjnych i profilaktycznych	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Prowadzenie działań informacyjnych profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży z zakresu bezpieczeństwa w sieci, uzależnień, prowadzenia zdrowego trybu życia i pozytywnych postaw życiowych			
	2.1 Zapewniane wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu	Podnoszenie wiedzy społeczeństwa o możliwościach rozwiązywania problemów rodzin – kampanie społeczne, artykuły, plakaty, ulotki, broszury, informacje na temat instytucji udzielających pomocy rodzinom	CUS Mszczonów organizacje pozarządowe podmioty ochrony zdrowia	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi i usługami opiekuńczymi	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Współpraca różnych instytucji gminnych w zakresie realizacji działań profilaktycznych i informacyjnych			
2. Zapewnianie warunków, umożliwiających włączenie seniorów i osób z niepełnosprawnością do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym	2.1 Zapewniane wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu	Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych i ich rozwój szczególnie na terenach wiejskich	CUS Mszczonów organizacje pozarządowe podmioty ochrony zdrowia	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi i usługami opiekuńczymi	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Stworzenie innych usług, wspierających seniorów i osoby z niepełnosprawnością w ich codziennym życiu (np. usługi złotej rączki)			
		Udzielanie wsparcia materialnego dla osób długotrwale chorych i z niepełnosprawnościami			
		Udzielanie wsparcia opiekunom osób starszych			

		Wzmacnianie i skoordynowanie współpracy podmiotów na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami - współpraca z różnego rodzaju fundacjami oraz stowarzyszeniami świadczącymi pomoc na rzecz tych osób			
	2.2 Zapewnianie odpowiednio przygotowanej przestrzeni dla osób starszych i z niepełnosprawnością	Stworzenie dziennego domu pobytu Likwidacja istniejących barier architektonicznych dla osób starszych i z niepełnosprawnością	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
	2.3 Zwiększanie integracji osób starszych i z niepełnosprawnością i poszerzanie ich uczestnictwa w życiu społecznym	Wspieranie dalszego rozwoju klubów seniora Zapewnianie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów (np. Uniwersytet Trzeciego Wieku) Udzielanie wsparcia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością Zapewnianie dostępu do atrakcyjnej oferty kulturalnej dla osób z niepełnosprawnością Edukacja dorosłych mieszkańców w zakresie problemów osób starszych i niepełnosprawnych i zachęcanie do budowania relacji międzypokoleniowych	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie Instytucje kultury organizacje pozarządowe	Liczba osób zaangażowanych w działalność klubów seniora Liczba imprez kulturalnych dostosowanych do wymagań osób z niepełnosprawnością	Budżet Gminy Środki z programów wewnętrznych
3. Rozwój aktywności społecznej	3.1 Wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców	Wspieranie i promocja działających organizacji społecznych Prowadzenie wspólnych przedsięwzięć samorządu z organizacjami pozarządowymi Promocja idei wolontariatu, także wśród młodzieży	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie GCI Mszczonów Instytucje kultury szkoły organizacje	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców Liczba wspólnych przedsięwzięć Gminy i organizacji pozarządowych	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych

			pozarządowe		
3.2 Tworzenie klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości	Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych, diagnoza przyczyn bezrobocia i wspieranie w wychodzeniu z tego stanu	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie GCI Mszczonów PUP Żyrardów lokalni przedsiębiorcy	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym Liczba przedsiębiorstw na 1 000 mieszkańców	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych	
	Rozwój oferty inwestycyjnej w celu zwiększania poziomu przedsiębiorczości i zachęcania do inwestowania na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy				
	Wspieranie aktywności zawodowej osób starszych i z niepełnosprawnościami				
	Dalsze funkcjonowanie Gminnego Centrum Informacji jako miejsca wspierającego rozwój przedsiębiorczości				
	Współpraca z Urzędem Pracy i przedsiębiorcami w zakresie informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, możliwościach dofinansowania działalności gospodarczej itd.				
3.3 Rozwój oferty kulturalnej i sportowej	Prowadzenie przez instytucje kultury szerokiego zakresu działań skierowanych na zapewnienie atrakcyjne oferty spędzania czasu wolnego	Urząd Miejski w Mszczonowie GCI Mszczonów instytucje kultury OSiR Mszczonów organizacje pozarządowe	Liczba imprez organizowanych przez jednostki kultury Liczba uczestników imprez organizowanych przez instytucje kultury	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych	
	Organizacja imprez integrujących lokalną społeczność				
	Dbanie o odpowiedni stan infrastruktury kulturalnej i sportowej oraz zapewnianie dostępności do niej dla mieszkańców				
	Wykorzystywanie szerokiej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego w				

		Gminie do jej promocji			
4. Zapewnienie wysokiej jakości, nowoczesnych usług publicznych w szerokim zakresie dziedzin	4.1 Realizacja usług poradnictwa specjalistycznego	Realizacja spotkań ze specjalistami w różnych dziedzinach dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców	CUS Mszczonów	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego Liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej i prawnej	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Zapewnianie dostępu do pomocy psychologicznej i prawnej dla mieszkańców			
	4.2 Realizacja działań skierowanych na poprawę warunków w obszarze ochrony zdrowia	Rozwój dostępności usług rehabilitacyjnych	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie podmioty ochrony zdrowia	Liczba placówek ochrony zdrowia na 10 tys. mieszkańców	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej			
	4.3 Budowanie klimatu bezpieczeństwa	Monitorowanie przestępczości, wykroczeń i negatywnych zjawisk społecznych	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie Policja szkoły	Liczba przestępstw i wykroczeń	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Aktywne reagowanie służb na negatywne zjawiska w przestrzeni publicznej			
		Prowadzenie zajęć z zakresu bezpieczeństwa – na drogach, w sieci dla dzieci i młodzieży			
		Współpraca instytucji gminnych z Policją w zakresie reagowania na zjawiska zagrażające bezpieczeństwu			
	4.4 Zapewnienie odpowiedniej jakości kadr i infrastruktury do realizacji usług publicznych	Podnoszenie wiedzy i umiejętności kadr administracji publicznej poprzez działania szkoleniowe	CUS Mszczonów Urząd Miejski w Mszczonowie GCI	Liczba pracowników CUS, uczestniczących w szkoleniach	Budżet Gminy Środki z programów zewnętrznych
		Zapewnienie odpowiednich warunków infrastrukturalnych i technicznych do prowadzenia działań z zakresu polityki społecznej			
		Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji udzielających pomocy i wsparcia w Gminie			

Źródło: opracowanie własne.

6. Wdrażanie, ocena efektywności, monitoring i ewaluacja

Zgodnie z Art. 110 Ustawy o pomocy społecznej koordynacją realizacji Strategii zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej – w przypadku Gminy Mszczonów będzie to **Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie**. Ta instytucja będzie także odpowiedzialna za koordynację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028, tj. realizację poszczególnych zadań i działań, włączanie innych podmiotów do realizacji działań i koordynację prac między nimi, poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, promocję poszczególnych działań, informowanie o postępach realizacji Strategii oraz monitorowanie realizacji i ewaluację Strategii.

Źródłami finansowania realizacji działań zaplanowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 będą:

- budżet Gminy Mszczonów, budżet Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie i budżety gminnych jednostek organizacyjnych;
- fundusze zewnętrzne, w szczególności Fundusze Europejskie, a także pieniądze z programów rządowych i skierowane do instytucji pozarządowych.

Środki finansowe niezbędne do wdrażania działań Strategii będą pochodzić ze środków na ustawową realizację zadań publicznych, statutową działalność instytucji i organizacji (np. organizacji pozarządowych) lub grantów pozyskanych na realizację konkretnych programów lub projektów.

Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 będzie oszacowany w okresach rocznych. W 2020 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną zawarte w działach 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej i 855 – Rodzina wyniosły 22 158 739 zł. Zakłada się, że wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków za 2020 rok z planowanymi wzrostami związanymi z zwiększaniem się kosztów realizacji usług, pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów, zwiększeniem intensyfikacji wykorzystania świadczeń

społecznych (np. Programu 500+), zmianami warunków formalnych dla udzielania świadczeń czy zwiększeniem zakresu zadań zleconych.

Monitoring realizacji Strategii polega na gromadzeniu i analizie danych dotyczących realizacji określonych w założeniach strategicznych celów. Pozwala on na sprawdzenie i ocenę skuteczności realizacji działań strategicznych i ewentualnie ustalenie, jakie należy podjąć środki zaradcze czy nowe działania, by zrealizować postawione cele. Monitorowanie dostarcza także informacji dla przyszłego planowania – pokazuje, w jakim stopniu podjęte w danym okresie działania przybliżyły jednostkę do realizacji postawionej wizji.

Dla każdego z celów operacyjnych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 opracowano zestaw mierników. Źródłami danych dla tych mierników są ogólnodostępne statystyki Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego czy Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie, a także statystyki zbierane przez określone instytucje – głównie Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie. Analiza powinna obejmować mierniki przyporządkowane każdemu z celów operacyjnych.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 realizowana będzie w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring wskaźników będzie Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie. Sprawozdanie z realizacji Strategii powinno być zrealizowane do końca marca roku następującego po roku, za który opracowywane jest sprawozdanie.

W celu ewaluacji ogólnego wpływu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 na stan Gminy w obszarze społecznym przygotowano zestaw dodatkowych kluczowych wskaźników realizacji Strategii uwzględniający wartości docelowe przypadające na koniec okresu realizacji Strategii, który prezentuje tabela poniżej.

Tabela 27 Kluczowe wskaźniki do ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Średnie saldo migracji na 1 000 ludności	-0,3‰ (2010-2020)	0,0‰ (2022-2028)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	5,8% (2020)	4,0% (2028)
Liczba osób korzystających z dziennego domu pobytu	0 (2022)	35 (2028)

Źródło: opracowanie własne.

W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport zawierający dane liczbowe, ukazujący osiągnięcie założonych wartości wskaźników realizacji działań ustalonych do osiągnięcia ogółem, jak i w relacji do poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Raport z końcowej ewaluacji zostanie sporządzony do końca marca roku następującego po roku kończącym okres obowiązywania Strategii.

Zgromadzone dane i wnioski z przeprowadzonego monitoringu w postaci raportu przekazane zostaną do władz Gminy Mszczonów oraz zostaną zakomunikowane mieszkańcom przy wykorzystaniu strony internetowej Gminy.

7. Zgodność z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Poniżej przedstawiono najważniejsze punkty wspólne niniejszego opracowania z dokumentami wyższego rzędu.

EUROPA 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - strategia przyjęta przez Komisję Europejską w celu stymulowania rozwoju gospodarki Unii Europejskiej:

- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną;
- ułatwienie młodzieży wchodzenie na rynek pracy poprzez zintegrowane działania obejmujące m.in. udzielanie informacji, doradztwo, staże;
- wspieranie nowych sposobów utrzymania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, wspieranie aktywności osób starszych oraz zwiększenie równouprawnienia płci;
- zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.

Długookresowa strategia rozwoju kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności, która zawiera długoterminową wizję rozwojową Polski do 2030 roku:

- Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;
- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) - kluczowy dokument krajowy w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej:

- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 – projekt zawierający strategiczne zadania państwa w obszarze kapitału ludzkiego i obszarze spójności społecznej:

- Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy;
- Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030:

- 1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami;
- 1.2. Rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej;
- 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmocnienia uczestnictwa w kulturze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku – Innowacyjne Mazowsze – dokument nakreślający kierunki rozwoju dla województwa mazowieckiego:

- Cel rozwojowy Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki:
 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego: dostosowywanie systemów kształcenia i szkoleń do potrzeb rynku pracy, budowa społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie tożsamości regionalnej;

- Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna: Przeciwdziałanie bezrobociu i łagodzenie skutków bezrobocia, Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej, wspomaganie zadań mających na celu włączenie społeczne i przeciwdziałanie ubóstwu;
- Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego: budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym, kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, profilaktyka i ochrona zdrowia, poprawa bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025 – dokument strategiczny określający długookresowe kierunki rozwoju powiatu żyrardowskiego:

- Cel strategiczny Rozwój społeczny i gospodarczy powiatu żyrardowskiego:
 - Rozwój przedsiębiorczości na terenie powiatu żyrardowskiego;
 - Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie;
 - Wzmocnienie roli edukacji w rozwoju społecznym i gospodarczym powiatu żyrardowskiego;
- Cel strategiczny Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu żyrardowskiego:
 - Rozwój infrastruktury społecznej powiatu żyrardowskiego;
 - Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu żyrardowskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku (projekt) – dokument regulujący cele strategiczne Gminy:

- Cel strategiczny: Osiągnięcie spójności społecznej i przestrzennej na terenie całej Gminy:
 - Cel operacyjny: podjęcie działań na rzecz włączenia społecznego i przeciwdziałanie procesom wykluczenia
- Cel strategiczny: Tworzenie warunków do integracji społecznej oraz oferty usług spędzania wolnego czasu dla różnych grup wiekowych:

- Cel operacyjny: Tworzenie warunków do partycypacji i integracji społecznej na terenie całej Gminy, w tym na obszarach wiejskich;
- Cel operacyjny: Współpraca i koordynacja na rzecz atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych.

8. Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2010-2020 [os.]	10
Tabela 2 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2010-2020 [‰]	14
Tabela 3 Saldo migracji na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych, powiatu i województwa w latach 2010-2020 [‰]	15
Tabela 4 Mieszkania gminne w Gminie Mszczonów w 2018 roku	17
Tabela 5 Odsetek korzystających z wodociągu, kanalizacji i gazu w Gminie Mszczonów na tle województwa i powiatu w latach 2015-2020 [%].....	18
Tabela 6 Pracujący na 1 000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020 [os.]	22
Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie Mszczonów według sekcji PKD w 2020 roku	25
Tabela 8 Liczba dzieci przebywające na koniec roku [os.] i miejsc w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych [szt.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2015-2020	28
Tabela 9 Liczba dzieci [os.] i miejsc w przedszkolach [szt.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin w latach 2015-2020.....	30
Tabela 10 Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020 [os.]	32
Tabela 11 Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Mszczonów na tle powiatu i województwa w latach 2019-2021 roku [%]	32
Tabela 12 Przychodnie na 10 tys. ludności [szt.] i ludność na aptekę ogólnodostępną [os.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020	34
Tabela 13 Uczestnicy imprez na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w latach 2015-2020	36
Tabela 14 Dane statystyczne na temat bibliotek w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020	39

Tabela 15 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy przez Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie według powodów w latach 2015-2020.....	46
Tabela 16 Średnia ocena różnych aspektów życia w Gminie Mszczonów w ankiecie papierowej i elektronicznej (1 – bardzo niezadowolony, 5 – bardzo zadowolony)	49
Tabela 17 Pracownicy Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie.....	50
Tabela 18 Dane na temat asystentów rodziny w Gminie Mszczonów	51
Tabela 19 Liczba osób i liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w roku	53
Tabela 20 Świadczenia pieniężne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020.....	53
Tabela 21 Świadczenia niepieniężne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020.....	54
Tabela 22 Świadczenia rodzinne przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-202.....	55
Tabela 23 Pozostałe świadczenia przyznawane w Centrum Usług Społecznych w Mszczonowie w latach 2015-2020.....	57
Tabela 24 Wydatki w zakresie pomocy społecznej samorządu Gminy Mszczonów w latach 2015-2020	58
Tabela 25 Analiza SWOT	60
Tabela 26 Realizacja Strategii	69
Tabela 27 Kluczowe wskaźniki do ewaluacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mszczonów na lata 2022-2028.....	77

9. Spis wykresów

Wykres 1 Zmiana liczby ludności w latach 2010-2020 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa [%].....	10
Wykres 2 Struktura ludności Gminy Mszczonów w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w 2010 i 2020 roku [%]	11
Wykres 3 Struktura ludności miasta i terenów wiejskich Gminy Mszczonów w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny w 2010 i 2020 roku [%]	12
Wykres 4 Urodzenia żywe i zgony w Gminie Mszczonów w latach 2010-2020 [os.]	13
Wykres 5 Zameldowania i wymeldowania w Gminie Mszczonów w latach 2010-2020 [os.] .	14
Wykres 6 Liczba mieszkań [szt.] i powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²] w Gminie Mszczonów w latach 2015-2020.....	16
Wykres 7 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²] i przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie [os.] w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku.....	17
Wykres 8 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z Gminy Mszczonów w latach 2015-2021 [os.]	20
Wykres 9 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [%]	21
Wykres 10 Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Mszczonów według liczby zatrudnionych w 2015 i 2020 roku [%]	23
Wykres 11 Średnioroczna zmiana liczby podmiotów gospodarczych (CAGR) w latach 2015-2020 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa [%]	24
Wykres 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1 000 ludności w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.].....	25
Wykres 13 Miejsca w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych na 1 000 dzieci do lat 3 w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.]	29

Wykres 14 Miejsca w przedszkolach na 1 000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2018 roku [szt.].....	31
Wykres 15 Liczba imprez [szt.] i uczestników imprez [os.] organizowanych przez gminne jednostki kultury w Gminie Mszczonów w latach 2015-2020	35
Wykres 16 Liczba seansów i widzów kina w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020.....	38
Wykres 17 Liczba członków klubów sportowych w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020	39
Wykres 18 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w Gminie Mszczonów na tle porównywanych gmin, powiatu i województwa w 2020 roku [szt.]	41
Wykres 19 Odpowiedź na pytanie „Czy zdarzyło się Panu/Pani w ciągu ostatniego roku uczestniczyć w poniższych aktywnościach?” w ankiecie elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów	42
Wykres 20 Liczba rodzin i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców w Gminie Mszczonów w latach 2016-2020	45
Wykres 21 Odpowiedź na pytanie „Jakie problemy uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie Gminy Mszczonów?” w ankiecie papierowej i elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów	47
Wykres 22 Odpowiedź na pytanie „Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży są w Pana/Pani opinii najczęstsze w Gminie Mszczonów?” w ankiecie elektronicznej wśród mieszkańców Gminy Mszczonów	48

10. Spis rysunków

Rysunek 1 Elementy składowe strategii	65
Rysunek 2 Cele strategiczne	67
Rysunek 3 Cele operacyjne	68